

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Ivana Šundalić

KNJIŽEVNI OPUS DUBRAVKE PAĐEN FARKAŠ

DIPLOMSKI RAD

Osijek, 2018.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEK
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

KNJIŽEVNI OPUS DUBRAVKE PAĐEN FARKAŠ

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Dječja književnost

Mentorica: Valentina Majdenić, doc. dr. sc.

Studentica: Ivana Šundalić

Matični broj: 2635

Modul: C

Osijek
svibanj, 2018.

Zahvaljujem od srca svojim roditeljima i prijateljima koji su mi pružali veliku podršku tijekom studija.

Posebno zahvaljujem mentorici doc. dr. sc. Valentini Majdenić na iznimnoj susretljivosti, ljubaznosti te pruženoj pomoći tijekom izrade diplomskog rada.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. SLIKOVNICA	2
2.1. Likovna komponenta u slikovnicama	3
2.2. Svrha i funkcije slikovnice.....	3
2.2.1. Informacijsko - odgojna funkcija.....	4
2.2.2. Spoznajna funkcija.....	4
2.2.3. Iskustvena funkcija	4
2.2.4. Estetska funkcija	5
2.2.5. Zabavna funkcija.....	5
2.2.6. Govorno – jezična funkcija.....	5
2.3. Podjela slikovnica	6
2.3.1. Problemske slikovnice	6
2.4. Teme slikovnica	7
3. DUBRAVKA PAĐEN FARKAŠ	8
3.1. Biografija Dubravke Pađen Farkaš	8
3.2. Dražen Jerabek i suradnja s Dubravkom Pađen Farkaš	9
4. SLIKOVNICE DUBRAVKE PAĐEN FARKAŠ.....	11
4.1. „Mala zvijezda“.....	11
4.1.1. Funkcije slikovnice „Mala zvijezda“	13
4.2. „Gospodin Otto i stari naslonjači“	14
4.2.1. Funkcije slikovnice „Gospodin Otto i stari naslonjači“.....	17
4.3. „Nije me strah“.....	18
4.3.1. Funkcije slikovnice „Nije me strah“	21
4.4. Kazališna predstava „Nije me strah“	22
4.5. „Djevojčica i ptica“	23
4.5.1. Funkcije slikovnice „Djevojčica i ptica“	25
4.6. „Tajna“	27
4.6.1. Funkcije slikovnice „Tajna“	29
5. INTERVJU S DUBRAVKOM PAĐEN FARKAŠ	31
6. ZAKLJUČAK	34
IZVORI	36
LITERATURA.....	36

SAŽETAK

Ovaj je rad rezultat proučavanja problemskih slikovnica osječke autorice Dubravke Pađen Farkaš. Cilj je ovoga rada interpretirati pet autoričinih slikovnica te uočiti i analizirati problematiku s kojom se likovi u slikovnicama susreću. Analizirane su sljedeće slikovnice: *Mala zvijezda* (2001.), *Gospodin Otto i stari naslonjači* (2010.), *Nije me strah* (2011.), *Djevojčica i ptica* (2013.) te *Tajna* (2015.). Rad donosi i kratki teorijski osvrt na slikovnice kao književnu vrstu, biografiju navedene autorice, te osvrt na njezinu suradnju s ilustratorom Draženom Jerabekom. U radu je istraženo kako autorica Dubravka Pađen Farkaš vidi i opisuje probleme s kojima se djeca svakodnevno susreću. Autorica svojim jednostavnim stilom pisanja progovara o razvodu, strahovima i odnosima u obitelji, odnosno, na djetetu prilagođen način, progovara o izrazito važnim životnim temama. Slikovnice su ove autorice iznimno poučne te na djecu djeluju terapijski. Budući da slikovnice progovaraju o problemima s kojima se djeca zaista često susreću, pomoći će djeci prihvatiti probleme i suočiti se s njima. Autorica kroz zanimljive priče i likove nastoji naglasiti da se o problemima ne treba šutjeti te da se svaki problem može riješiti.

Ključne riječi: djeca, Dubravka Pađen Farkaš, problematika, slikovnica

SUMMARY

This thesis is the result of studying the problematic picture books of the author from Osijek, Dubravka Pađen Farkaš. The aim of this study is to interpret the author's five picture books and to notice and analyze the problems faced by the characters in picture books. There were analyzed the following picture books: *Mala zvijezda* (2001.), *Gospodin Otto i stari naslonjači* (2010.), *Nije me strah* (2011.), *Djevojčica i ptica* (2013.) and *Tajna* (2015.). The paper also provides a brief theoretical review of picture books as a literary type, a biography of the author, and a review of her collaboration with an illustrator Dražen Jerabek. This thesis investigates how the author Dubravka Pađen Farkaš sees and describes the children's everyday problems. The author uses a simple style of writing to talk about divorce, fears and family relationships. She, in a child's adapted way, talks about very important life topics. The picture books of this author are extremely educational and they act on children therapeutically. Since these picture books talk about children's everyday problems, they will help children to accept problems and to face with them. The author through interesting stories and characters tries to emphasize that problems should not be kept in silence and that any problem can be solved.

Keywords: children, Dubravka Pađen Farkaš, problems, picture books

1. UVOD

Važnost slikovnice, kao prve knjige s kojom se djeca susreću, je iznimna. Iako danas postoji mnogo različitih kriterija na osnovi kojih se slikovnice dijele te mnogo različitih vrsta slikovnica, u ovome ćemo se radu prvenstveno usmjeriti na problemske slikovnice spisateljice Dubravke Pađen Farkaš. Tema *Književni opus Dubravke Pađen Farkaš* odabrana je iz razloga što su problemske slikovnice, vrsta slikovnica koja je još u Hrvatskoj prilično nova.

Dubravka Pađen Farkaš osječka je spisateljica i ravnateljica Gradske knjižnice u Osijeku. Objavila je pet problemskih slikovnica za djecu, a to su: „Mala zvijezda“, „Gospodin Otto i stari naslonjači“, „Nije me strah“, „Djevojčica i ptica“ i „Tajna“. Spisateljica u slikovnicama nastoji otvoreno prikazati probleme s kojima se svakodnevno susreću i djeca i odrasli te nastoji objasniti da se o svakom problemu može pričati i da niti jedan problem ne bi trebao biti tabu – tema.

Cilj je ovoga rada proučiti relevantnu literaturu o slikovnicama te uočiti i analizirati problematiku u slikovnicama autorice Dubravke Pađen Farkaš.

U prvom ćemo se dijelu rada posvetiti definicijama slikovnica i likovnoj komponenti u slikovnicama te ćemo objasniti koja je svrha slikovnica, kako se slikovnice dijele, koje funkcije imaju te koje su najzastupljenije teme u slikovnicama.

Nadalje, drugi će se dio odnositi na spisateljicu Dubravku Pađen Farkaš, gdje ćemo prikazati njezinu biografiju i suradnju s Draženom Jerabekom, ilustratorom, koji je ilustrirao njezine četiri slikovnice.

Poseban će se dio ovoga rada odnositi isključivo na analizu slikovnica Dubravke Pađen Farkaš, u kojemu ćemo objasniti problematiku svake slikovnice te ćemo svaku od slikovnica staviti u njezine funkcije.

Posljednji će se dio ovoga rada odnositi na intervju s Dubravkom Pađen Farkaš. Za potrebe ovoga rada osmišljena su pitanja koja će se postaviti autorici kako bismo doznali gdje pronalazi inspiraciju za pisanje te koji su joj planovi za budućnost.

2. SLIKOVNICA

Termin dječja književnost može se definirati na različite načine. Za jedne je dječja književnost primarno skup knjiga na policama dječjih knjižnica ili dječjih odjela u knjižarama, za druge ona obuhvaća knjige koje su čitali u djetinjstvu, za treće pak knjige koje prema njihovom mišljenju danas čitaju djeca. Za jedne je ona primarno zabava, za druge pouka. Za jedne je umjetnost, za druge eventualno priprema za nju. Za jedne je ona sve navedeno, za druge nešto treće (Hameršak i Zima, 2015:13). Najbliža definicija dječje književnosti je definicija Milana Crnkovića koju je iznio u prvom izdanju knjige *Dječja književnost 1966*. (Hranjec, 2006), a ona glasi: *Dječja književnost je poseban dio književnosti koji obuhvaća djela što po tematici i formi odgovaraju dječjoj dobi (grubo uzevši od 3. do 14. godine), a koja su ili svjesno namijenjena djeci, ili ih autori nisu namijenili djeci, ali su vremenom ta djela postala prikladna za dječju dob* (Hranjec, 2006:8).

Dječja se književnost prema vrstama može podijeliti u dvije skupine. Prva skupina obuhvaća slikovnice, dječju poeziju, priče i dječje romane, odnosno vrste koje pripadaju pravoj dječjoj književnosti, dok druga skupina obuhvaća basne, romane o životinjama, pustolovne romane, povijesne romane, znanstvenu fantastiku, putopise te biografska djela, odnosno tzv. granične vrste (Crnković i Težak, 2002).

Pojam *slikovnica* se počinje upotrebljavati u praksi već od sedamdesetih godina 19. stoljeća, a potkraj 19. stoljeća pojam *slikovnica* zauzima stabilno mjesto u hrvatskom jeziku i percipira se kroz svoje primarno obilježje – sliku (Majhut i Batinić, 2017). Od 19. stoljeća pa do danas pronalazimo razne definicije slikovnice. Noviji rječnici (*Rječnik hrvatskoga jezika 2000; Hrvatski enciklopedijski rječnik 2002; Anić 2003.*) slikovnicu objašnjavaju kao knjigu sa slikama bez ili s malo teksta namijenjenu djeci predškolske dobi dok je u *Enciklopedijskom rječniku pedagogije* (1963) slikovnica definirana kao ilustrirana knjiga za djecu predškolske dobi, uređena na odgovarajući način za djecu mlađe školske dobi (Majhut i Batinić, 2017). Također, različiti autori iznose nešto suvremenije definicije slikovnice. Prema Zalar, *slikovnica je umjetničko djelo koje se u mnogo čemu razlikuje od ilustrirane knjige, posebice svojom karakteristikom da govori dvostrukim jezikom: tekstom i slikom* (Zalar, 2013:31), dok Bader slikovnicu definira na slijedeći način: *slikovnica je i tekst, ilustracije i cjelokupni dizajn, ona je proizvodni i komercijalni predmet, socijalni, kulturalni i povijesni dokument, i, naposljetku djetetovo iskustvo* (Hameršak i Zima prema Bader, 2015:164). Najjednostavnije bismo slikovnicu mogli definirati kao bogato ilustriranu knjigu za djecu u kojoj se ostvaruje jedinstvo likovnog i narativnog, slike i priče. (Javor, 2000)

2.1. Likovna komponenta u slikovnicama

Kako sama riječ kaže, slikovnica je zbir malenih slika koje nazivamo ilustracijama (Hlevnjak, 2000), odnosno ona je prvo likovno – literarno djelo s kojim se dijete susreće i doživljava svim osjetilima (Kos-Paliska, 1997). Prema tome, ilustracije imaju važnu ulogu u slikovnicama. Ilustracija određuje slikovnicu i daje joj karakter. Slikovnice vrednujemo, dakle, prvenstveno kroz njihovu temeljnu odliku, kroz sliku (Hlevnjak, 2000:7).

Bitna okolnost u kojoj nastaje ilustracija, bez obzira na to crta li umjetnik, slika, fotografira, kolažira ili radi na drugi način, namjenjuje li rad djeci ili odraslima, jest činjenica da ga na slikanje potiče priča, stih, ugođaj, raspoloženje ili slika koja navire iz umjetnosti riječi. Ilustrator je kreator – interpretator: slušajući prozu ili poeziju prije ostalih, on je prosvjetljuje slikom i tumači na svoj način (Hlevnjak, 2000:7).

Unatoč mišljenju da ilustrator svojim doživljajem djela čitateljima nameće sliku i samim time oduzima priliku da je oni sami stvore, dobar ilustrator ne zatvara granice interpretacijama (Hlevnjak, 2000). Ilustrator je svojim likovnim govorom posrednik između života djeteta i svijeta umjetnosti. Suvremena ilustracija ne smije bukvalno prepričavati sadržaj likovnim sredstvima, već treba unositi nove vrijednosti i biti usko povezana s umjetnošću danas (Kos-Paliska, 1997:88).

2.2. Svrha i funkcije slikovnice

Slikovnica je od samih svojih početaka nastajala s određenom svrhom i ciljevima te iz različitih motiva čiji se spektar s vremenom proširuje i mijenja (Martinović i Stričević, 2011). *Svrha je slikovnice pomoći djetetu otkriti svijet i medij pisane riječi; razvija spoznajni svijet djeteta; izaziva emocije; razvija govor i bogati fond riječi; zadovoljava potrebu za novim. Pokazuje odnose u ljudskoj okolini, pomaže sposobnosti pamćenja i zapamćivanja logičkih odnosa. Predočuje pojave koje dijete ne susreće, tehnička dostignuća, prometna sredstva. Navikava na uporabu knjige, razvija potrebu za njom, pruža djeci da vide očima umjetnika.* (Zalar, D., Kovač-Prugovečki i Zalar, Z. 2009: 5). Martinović i Stričević ističu da navedena svrha slikovnice ukazuje na prisutnost različitih funkcija u slikovnici kroz koju se ostvaruju svi potencijali koje ona posjeduje te je slikovnicu zato moguće odrediti kao multifunkcionalan čitateljski materijal (Martinović i Stričević, 2011).

Slikovnica ima za djecu nekoliko funkcija, koje korespondiraju s potrebama u odgoju u predškolskoj dobi kao i u dobi čitatelja početnika, a to su: informacijsko-odgojna funkcija,

spoznajna funkcija, iskustvena funkcija, estetska funkcija i zabavna funkcija (Čačko, 2000:15-16). Slikovnica može imati i govorno – jezičnu funkciju navode Martinović i Stričević, 2011.

2.2.1. Informacijsko-odgojna funkcija

Informacijsko – odgojna funkcija omogućuje djetetu da postupno uči razvijati mišljenje – analizu, sintezu, usporedbu, uopćavanje, čak i apstrakciju. U slikovnici će dijete dobiti odgovor na mnoga pitanja, na pitanja koja si dijete samo postavlja, ali i na ona pitanja koja postavlja roditeljima. Osim odgovore na pitanja, dijete u slikovnici može dobiti i odgovore na probleme kojih do sada nije bilo svjesno ili ih nije primjećivalo, a uvijek su bili oko njega. Proučavanjem slikovnice, dijete će postupno naučiti da je knjiga izvor znanja. Djetetu se pomoću slikovnice može lakše i na kvalificiran način objasniti kako razumjeti veze, promjene te odnose među stvarima i pojavama (Čačko, 2000).

2.2.2. Spoznajna funkcija

Spoznajna funkcija slikovnice omogućuje djetetu da provjerava svoje spoznaje i znanja o stvarima, odnosima i pojavama, ali i da dijete dobiva sigurnost da su njegove spoznaje i iskustva ispravni te da su njegovi stavovi odgovarajući i prikladni (Čačko, 2000).

2.2.3. Iskustvena funkcija

Iskustvena funkcija slikovnice vrlo je važna sa stajališta socijalizacije djeteta (pojam socijalizacije podrazumijeva složen i dugotrajan postupak oblikovanja djeteta kao punopravnog člana ljudske zajednice, preporod djeteta u društveno biće) (Čačko, 2000). Martinović i Stričević navode da se iskustvena funkcija slikovnice sastoji od pružanja posrednoga iskustva djetetu. Mnogo toga što dijete ne može doživjeti neposrednim iskustvom ono može naučiti i spoznati kroz slikovnicu (Martinović i Stričević, 2011). Nekada su djeca seljaka već od malih nogu sudjelovali u proizvodnom procesu te su se razvijali u drugačijem okruženju nego današnja djeca (na dvorištu, u vrtu, u blizini polja i slično). S druge strane, današnja djeca, osobito ona iz grada, ne poznaju okruženje u kojima su živjele i rasle prethodne generacije. Stoga, slikovnica može započeti razgovor roditelja s djetetom, razmjenu znanja i iskustava te uspostaviti veze između dviju generacija (Čačko, 2000). Slikovnica će omogućiti djetetu učenje o multikulturalnosti i multietničnosti, traumatičnom iskustvu rata ili nasilja, o posebnim potrebama pojedinaca te drugim društvenim temama. U slikovnicama se takve teme obrađuju na zanimljiv, duhovit način, nenametljivo i u prenesenom značenju (Martinović i Stričević, 2011).

2.2.4. Estetska funkcija

Slikovnica se već u 19. stoljeću smatrala iznimno pogodnim medijem za umjetnički odgoj od rane dobi (Majhut i Batinić, 2017). I danas, estetska funkcija ima veliku ulogu u slikovnici, ona u djeteta razvija različite emocije i doživljaje, budi u djetetu osjećaj ljepote, djeluje na njegovu pamet te ga ne ostavlja hladna i nehajna prema svijetu. Slikovnica utječe na ukus djeteta te će dijete vrlo rado poseći za lijepom knjigom. Likovna i grafička strana često su jedini i najvažniji poticaj interesa za knjigu (Čačko, 2000).

2.2.5. Zabavna funkcija

Zabavna je funkcija slikovnice iznimno važna za svako dijete. Dijete se prema instrukcijama posrednika mora s knjigom igrati i zabavljati. Uz slikovnicu se dijete ne bi trebalo osjećati dosadno, niti bi mu slikovnica trebala biti odbojna, odnosno trenutci provedeni uz slikovnicu ne bi smjeli biti dresura za dijete. Najbitniji uvjet za izgradnju pravilnog odnosa prema knjizi je lakoća. Dijete kroz igru upija znanje, koje je za njega možda na prvi pogled skriveno (Čačko, 2000). Zabavna je funkcija preduvjet za ostvarivanje svih ostalih funkcija. Da bi ostale funkcije slikovnice mogle biti ispunjene, slikovnica djetetu prvenstveno mora pružiti zabavu (Martinović i Stričević, 2011).

2.2.6. Govorno – jezična funkcija

Govorno – jezična funkcija slikovnice potiče i podupire razvoj djetetove slušne i oralne manipulacije glasovima kao i uspostavljanje veze između slova i glasova, odnosno podupire razvoj fonološke i fonemske osviještenosti. Također, govorno – jezična funkcija slikovnice potiče djetetov morfološki i sintaktički razvoj, usvajanje i bogaćenje rječnika, upoznavanje karakteristika teksta i načina njegova funkcioniranja te drugih predčitačkih vještina (Martinović i Stričević, 2011).

Martinović i Stričević ističu da se funkcije slikovnice međusobno isprepliću, odnosno da se rijetko jedna ostvaruje neovisno o drugoj, a posebice je to izraženo kod govorno-jezične funkcije. Ona se ostvaruje paralelno s ostalim funkcijama, a često i kao njihova posljedica (Martinović i Stričević, 2011).

2.3. Podjela slikovnica

Slikovnice se dijele na osnovi različitih kriterija. Široku podjelu slikovnica donose Majhut i Zalar (2008), koji slikovnice dijele s obzirom na oblik, na strukturu izlaganja, na sadržaj, na sudjelovanje recipijenta i na likovnu tehniku. Slikovnice s obzirom na oblik mogu biti: laporello, pop-up, nepoderive, slikovnica-igračka te multimedijaska slikovnica koja uključuje sliku, tekst i zvuk. S obzirom na strukturu izlaganja slikovnice se dijele na narativne i tematske. Prema sadržaju slikovnice mogu biti vrlo raznolike te je iznimno teško navesti sve skupine tema kojima slikovnice mogu pripadati, no neke od najznačajnijih tema su ABC slikovnice, slikovnice o životinjama, o svakodnevnom životu, igrama i slično. Kada govorimo o sudjelovanju recipijenta uzimamo u obzir slikovnice s kojima se dijete samostalno služi te slikovnice u kojima je djetetu potrebna pomoć odrasle osobe. S obzirom na vrstu likovne tehnike koja je upotrijebljena, slikovnice mogu biti fotografske, lutkarske, slikovnice stvarnih dječjih crteža i crteža umjetnika te strip – slikovnice (Martinović i Stričević prema Majhut i Zalar, 2011).

Budući da je tehnologija iznimno napredovala, sve popularnije postaju i elektroničke slikovnice. S obzirom da njezina izrada, uz likovnu i tekstualnu komponentu, uključuje i primjenu novih tehnologija, a ta činjenica ujedno podrazumijeva i njihovu primjenu pri korištenju slikovnice, kao takva postaje predmetom posebnih istraživanja. U Hrvatskoj su se elektroničke slikovnice tek počele pojavljivati (Martinović i Stričević, 2011:51).

U literaturi se navodi da funkcije slikovnice često određuju i njezinu pripadnost nekoj vrsti pa tako pronalazimo još jednu podjelu slikovnica i to na spoznajno – pojmovne, informativne, umjetničke i problemske slikovnice (Martinović i Stričević, 2011).

2.3.1. Problemske slikovnice

Prema Čičko, 2000. problemske slikovnice su slikovnice iz svakodnevnog života, koje se bave problemom međuljudskih odnosa u obitelji i društvu – s djetetom u žarištu zanimanja (Čičko, 2000). Takve slikovnice pomažu djeci i njihovim roditeljima prepoznati i razumjeti problemske situacije u vlastitom životu. Slikovnice su dosada sadržavale uljepšane priče o dobroj, pametnoj i poslušnoj djeci koja žive ljupko, skladno i sretno sa svojim igračkama, svojom braćom, sestrama i roditeljima, no svakodnevica nije takva. (Čičko, 2000). *Svoju obitelj i prijatelje volimo i mrzimo, osjećamo potrebu za njima, ali nas ponekad i opterećuju. Moderna se slikovnica nastoji približiti svakodnevnom životu, ne priznajući pritom postojanje*

tabu-tema. Ni jedna životna situacija nije toliko neugodna ili neobična da se o njoj ne bi moglo progovoriti riječju i slikom (Čičko, 2000:17-19).

2.4. Teme slikovnica

Kao što je već prethodno navedeno slikovnice su vrlo raznolike te je vrlo teško navesti sve skupine tema kojima slikovnice mogu pripadati. U prošlosti su tri najvažnije teme dječjih slikovnica bile religiozne teme, abeceda i životinje, a postupno su nastajale i slikovnice o prijevoznim sredstvima, sportu i dječjim igrama (Majhut i Batinić, 2017). Danas je najčešća tema slikovnica (više od trećine) dječji svijet (zabave, svakodnevice). Istraživanja su pokazala da samo petina slikovnica obrađuje bajke dok 15% čine motivi sa životinjama, a 10% prometna sredstva. Ostatak otpada na fantastiku, sport, ABC, itd. (Batinić i Majhut, 2000). *Ne postoji tema koja nije u tijeku sedamdeset godina doživjela temeljite promjene u pristupu. No sve nabrojane teme uspjele su se održati do danas (Batinić i Majhut, 2000:23-38).*

3. DUBRAVKA PAĐEN FARKAŠ

3.1. Biografija Dubravke Pađen Farkaš

Dubravka Pađen Farkaš rođena je 20. siječnja 1960. godine u Osijeku gdje je završila osnovnu školu i srednju školu, gimnaziju „Braća Ribar“. 3. srpnja 1990. diplomirala je na Pedagoškom fakultetu u Osijeku te stekla visoku stručnu spremu i stručni naziv profesora pedagogije. 1999. godine položila je stručni ispit za stručno zvanje diplomiranog knjižničara, a 2014. godine stekla je zvanje višeg knjižničara.

Od kolovoza 1982. do rujna 1994. godine Pađen Farkaš počinje raditi u tvrtki „Belje“ na radnom mjestu službenice u odjelu komercijale, a od listopada 1994. do rujna 1996. godine radila je u Centru za predškolski odgoj Osijek na radnom mjestu odgajatelja djece predškolske dobi. U rujnu 1996. zapošljava se u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek gdje najprije počinje raditi na radnom mjestu bibliotekar specijalist - pedagog, a od 1999. godine postaje voditeljica Dječjeg odjela. 18. siječnja 2010. godine imenovana je za vršiteljicu dužnosti ravnateljice Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek, a danas obnaša dužnost ravnateljice.

Dubravka Pađen Farkaš je kao voditeljica Dječjeg odjela, a kasnije Odjela za rad s djecom i mladima Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek osmislila i provela brojne aktivnosti i programe namijenjene djeci i mladima. Sve aktivnosti bile su vezane za promicanje knjige i čitanja i edukaciju djece i mladih za korištenje sadržaja Knjižnice.

Osobni afinitet Pađen Farkaš veže uz ilustracije u dječjim knjigama/slikovnicama tako da se profilirala u izradi plakata i pozivnica za izložbe, te u postavljanju izložbi.

Odličnu suradnju kroz posebne programe za edukaciju namijenjene školskoj djeci ostvarila je kroz suradnju s osnovnoškolskim nastavnicima.

Kroz program Pričaonice rezultati su se pokazali i u povećanju broja predškolske djece korisnika usluga Knjižnice, a od 1997. godine u rad Dječjeg odjela uvela je program „Ljeto u Igraonici“, koji se održao do danas i okuplja veliki broj zainteresirane djece i roditelja.

Za Radio postaju Osijek, više od 10 godina snima najave novih naslova knjiga, a za OSTV snimala je priče za emisiju „Veliki i mali“.

Aktivno je sudjelovala i kao predstavnica GISKO u aktivnostima Udruge „Breza“ te je član Društva knjižničara Slavonije i Baranje i HKD.

Objavila je pet autorskih slikovnica, a to su: „Mala zvijezda“, „Gospodin Otto i stari naslonjači“, „Nije me strah“, „Djevojčica i ptica“ i „Tajna“.

Osim pisanja slikovnica, Dubravka Pađen Farkaš radila je četiri godine na odjelu Pedijatrije KBO s hospitaliziranom djecom, gdje je djeci kroz igru i priču pokušala uljepšati i olakšati boravak u bolnici i odvajanje od obitelji.

Od 1996. godine do danas sudjelovala je u nizu stručnih usavršavanja i savjetovanja:

- sudjelovanje u radu Proljetne škole školskih knjižničara 1999., 2001., 2002., 2003., 2004. i 2007. godine
- sudjelovanje na radionicama „Knjižnične službe i usluge za djecu“, „Knjižnične službe i usluge za mladež“, „Revizija i preventivna zaštita građe“, „Knjižnične usluge za slijepe i slabovidne osobe“ pri Centru za stalno stručno usavršavanje NSK u razdoblju od 2003. do 2008. godine
- stručno savjetovanje „Pismenost – sposobnost bez koje se ne može“ u organizaciji Hrvatskog čitateljskog društva, Rijeka, 2002. godine
- sudjelovanje na treningu „Pisanje projektnih prijedloga“ u organizaciji PRONI – Centar za socijalno podučavanje, Osijek, 2008. godine
- sudjelovanje na stručnom skupu „Dječji odjeli bez granica“, Vinkovci, 2009. godine

U 2014. godini Dubravka Pađen Farkaš stekla je zvanje višeg knjižničara¹.

3.2. Dražen Jerabek i suradnja s Dubravkom Pađen Farkaš

Dražen Jerabek rođen je 1966. godine u Zagrebu. Završio je Školu primijenjenih umjetnosti, smjer slikarstvo te je nakon toga diplomirao na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, nastavnički smjer.

1994. godine zapošljava se kao profesor likovne kulture u Osnovnoj školi Ivana Gorana Kovačića u Zagrebu, gdje ostaje raditi do 2008. godine. Od 2008. godine Jerabek počinje predavati ilustraciju u Školi primijenjene umjetnosti i dizajna u Osijeku.

Od 1998. bavi se ilustracijom za djecu te objavljuje ilustracije u dječjim časopisima *Smib*, *Modra lasta*, *Radost*, *Prvi izbor* i za biblioteku *Stribor*. Autor je nekoliko udžbenika i plakata,

¹ *Životopis Dubravke Pađen Farkaš*. Pribavljeno 9.5.2018., sa http://rektorat.unios.hr/sjednice/prilozi/462_4.pdf

a osobitu strast ima prema slikovnicama. U suradnji s dječjim piscem Želimirom Hercigonjom objavljuje slikovnice: „Kjel – crna labud ptica“, „Pripovijetka o rosi, sreći i sinovima“ i „Gorski duh“. ²

Dražen Jerabek svoju suradnju sa spisateljicom za djecu Dubravkom Pađen Farkaš započinje 2008. godine te zajedno objavljuju niz problemskih slikovnica: „Gospodin Otto i stari naslonjači“, „Nije me strah“, „Tajna“, „Djevojčica i ptica“. 2016. godine Jerabek je za slikovnicu „Tajna“ nagrađen godišnjom nagradom „Grigor Vitez“ za najbolju ilustraciju.³ Da je suradnja ovog spisateljsko – ilustratorskog para zaista uspješna pokazuje i dodjela nagrade koju su zaslužili za rad na zajedničkom projektu. Naime, 2011. godine na zagrebačkom Interliberu stručni žiri dodijelio im je prvu nagradu „Ovca u kutiji“ za slikovnicu „Gospodin Otto i stari naslonjači“, koju je najboljom proglasila i publika. Pađen Farkaš i Jerabek ističu da im je užitak raditi zajedno jer se dobro dopunjavaju. ⁴

² Dražen Jerabek. Pribavljeno 9.5.2018. sa http://sipar.hr/SW-master/8__drazen-gerabek

³ Isto.

⁴ Slikovnica nagrađenih Pađen Farkaš i Jerabeka. Pribavljeno 9.5.2018. sa <http://www.glas-slavonije.hr/144985/5/Slikovnica-nagradjenih--Padjen-Farkas-i-Jerabeka>

4. SLIKOVNICE DUBRAVKE PAĐEN FARKAŠ

4.1. „Mala zvijezda“

Slikovnica „Mala zvijezda“ donosi priču o zvijezdi koja je željela postati drugačija, koja je željela biti primijećena. Zvijezda je činila sve da je drugi primijete, ali sve je bilo uzalud, uvijek je izgledala jednako kao i sve druge zvijezde. Ponekad je uspjela zasjati malo jače, ali to nije bilo dovoljno da ju drugi primijete i uzviknu: „*Eno najljepše zvijezde na nebu*“. Mala je zvijezda već bila umorna od svoga sna da postane najljepša, ali je u tom trenutku iznenada pokraj nje proletjela prekrasna zvijezda koju je pratio sjajni vatreni trag. Mala je zvijezda napokon znala što želi. Željela je samo jednom zablistati poput Najljepše i biti drugačija od ostalih zvijezda. Iako su je njene prijateljice odgovarale od odlaska na taj put, Mala je zvijezda čvrsto odlučila da to želi učiniti, da želi postati Najljepša. Letjela je nebom posljednji put. Letjela je sve brže i brže, sve dok za sobom nije počela ostavljati prekrasan dugački, vatreni, sjajni trag. Sve su zvijezde uzdisale za njenom ljepotom te su joj davale snagu da pobijedi strah. Mala je zvijezda osjetila bol u čitavom tijelu, smanjivala se i mijenjala, sve dok nije postala plamena lopta koja je svom snagom pljusnula u more. Kada se zaustavila bila je potpuno drugačija, postala je kamen. Od toga dana Maloj je zvijezdi dom bio u moru te je ona svim stanovnicima mora pričala o predivnom nebu, sjajnim zvijezdama i Najljepšoj.

„Mala zvijezda“ prva je slikovnica autorice Dubravke Pađen Farkaš. Slikovnica je objavljena 2001. godine, a posebna je po tome što je spisateljica sama za nju radila ilustracije, tako da je ova slikovnica autorska⁵. Ovom slikovnicom Pađen Farkaš nastoji djeci približiti jedan od problema s kojim se često susreću te ih nastoji ohrabriti da se s tim problemom suoče. I sama Dubravka Pađen Farkaš navodi: *Moje priče imaju zadatak ohrabriti, potaknuti i pokazati kako u svima postoji dar dobrote i ljubavi. Priče su za mene poput lijeka koji nam pomaže ozdraviti, poput karte koja nas vodi kroz zakučaste hodnike života. Problemi koje junaci mojih priča rješavaju, slični su ili isti problemima većine djece, a isti su onima koje sam i sama kao dijete pokušavala riješiti.*⁶

Spisateljica u slikovnici „Mala zvijezda“ progovara o želji jedne zvijezde da postane drugačija, o njezinoj želji da postane primijećena od strane svih drugih zvijezda na nebu, o njezinoj želji da postane najljepša zvijezda na nebu.

⁵ Predstavljamo autoricu: Dubravka Pađen Farkaš. Pribavljeno 21.5.2018. sa <http://malicitaci.blogspot.hr/2018/03/predstavljamo-autoricu-dubravka-paen.html>

⁶ Isto.

U moru ovih krasnih zvijezda nalazila se i jedna koja je željela učiniti nešto posebno. Biti drugačija - biti najljepša. To je bila Mala zvijezda (Pađen Farkaš, 2001).

Svi se mi, i odrasli i djeca, susrećemo sa ovim problemom u životu. Svatko od nas želi biti primijećen od strane drugih ljudi, svatko od nas želi biti poseban i najljepši. Ponekad, baš kao i „Mala zvijezda“, činimo sve kako bi nas drugi primijetili, ali nam to često ne polazi za rukom.

Mala je zvijezda željela odustati od svog sna da bude drugačija, željela se stopiti sa svim drugim zvijezdama na nebu i biti jednako lijepa kao i one, sve dok pored nje nije proletjela predivna zvijezda. Mala je zvijezda tada u potpunosti bila sigurna da želi biti posebna.

Poželjela je odustati i zaboraviti svoju nerazumnu želju. Poželjela je uroniti u to more istih i biti lijepa kao i sve druge, kad iznenada pokraj nje proleti prekrasna zvijezda (Pađen Farkaš, 2001).

Spisateljica naglašava da se tako i ljudi priklanjaju jedni drugima. Nakon neuspjelog pokušaja da budemo primijećeni, stapamo se u svoje društvo i postajemo potpuno jednaki kao oni. Rijetki su oni koji nakon neuspjeha, ustraju na tome da budu primijećeni, da se istaknu i budu drugačiji. Slikovnica „Mala zvijezda“ poručuje djeci da je u redu pokušati biti primijećen, ali isto tako da je u redu i ako nam to ne uspije od prve. Treba biti ustrajan i hrabar, a ukoliko se dovoljno trudimo, zasigurno ćemo uspjeti u svome naumu.

Kako bi postala drugačija, kako bi barem jednom zasjala više od svih zvijezda, Mala je zvijezda prošla težak put.

Sada je letjela sve brže i brže. Osjećala je bol u čitavu tijelu. Krajičkom oka je vidjela kako s nje otpadaju veliki, sjajni komadi. Smanjivala se i mijenjala sve dok se nije pretvorila u plamenu loptu koja je svom snagom pljusnula u tamnu, hladnu površinu (Pađen Farkaš, 2001).

Na putu do promjene, na putu da postanemo drugačiji i mi se možemo susresti s mnogo prepreka jer promjena nije laka, niti jednostavna. Ako nešto jako želimo, to svojim trudom možemo postići. Ponekad treba biti svjestan i rizika koji nam promjena može donijeti te se zapitati je li promjena, je li naša želja da budemo primijećeni, zaista vrijedna toga rizika.

Mala je zvijezda itekako bila svjesna rizika koji joj je njezina odluka da bude Najljepša donijela, ali iako je bila iznimno uplašena i žalosna, ništa ju nije moglo natjerati da promijeni svoju odluku.

Na kraju slikovnice saznajemo da je Mala zvijezda postala drugačija, izgledala je kao običan kamen, kakvih je bilo dosta oko nje, ali ona nije bila žalosna. Bila je svjesna da je ostavila svoj trag, bila je svjesna da je uspjela u svom naumu da postane Najljepša. Mala je zvijezda živjela u novom domu, u moru, ali nikada nije zaboravila nebo i svoje prijateljice zvijezde. Uvijek je morskim bićima veselo pričala o svojoj prošlosti, o nebu i zvijezdama.

Nitko od morskih bića nije znao ništa o zvijezdama, a Mala im je zvijezda s veseljem pričala. Pričala je o baršunastom nebu, sjajnim zvijezdama i Najljepšoj. Ribe su šuteći plivale oko nje gledajući je svojim mirnim dubokim očima (Pađen Farkaš, 2001).

Spisateljica ovom slikovnicom poručuje djeci, ali i odraslima da ukoliko čvrsto donesemo odluku da želimo nešto promijeniti u svom životu, neka se ne bojimo rizika koji ta odluka nosi sa sobom i neka nikada ne žalimo za donesenom odlukom. Lijepo je biti primijećen, lijepo je biti drugačiji i poseban pa makar i na jedan trenutak, jer takav se trenutak pamti cijeli život.

4.1.1. Funkcije slikovnice „Mala zvijezda“

Slikovnica „Mala zvijezda“ ima informacijsko – odgojnu funkciju. Dijete će čitajući ovu slikovnicu promišljati o tome treba li pokušati biti primijećen i drugačiji ili pak treba ostati neprimijećen u svome društvu i u zajednici u kojoj živi. Također, dijete si može postaviti pitanje kako biti primijećen, kako barem na kratko ostaviti trag u svom životu. Ponekad se dijete osjeća neprimijećeno i od strane svojih roditelja, a djetetu je ipak najvažnije da ga oni primijete, stoga ova slikovnica može potaknuti i razgovor između djeteta i roditelja. Slikovnica „Mala zvijezda“ u djeteta razvija mišljenje, navodi ga na razmišljanje o stvarima i problemima kojih ono do sada nije bilo svjesno, što i jest primarna svrha informacijsko – odgojne funkcije.

Naravno, slikovnica „Mala zvijezda“ ima i spoznajnu funkciju koja će djetetu omogućiti da spozna da je u redu biti drugačiji i da je u redu biti poseban. Dijete će čitajući ovu slikovnicu spoznati da se ne mora uvijek priklanjati svome društvu i da se ne mora ponašati kao oni. Svi se mi uglavnom ponašamo onako kako društvo to od nas zahtijeva i nemamo hrabrosti istaknuti se i postati posebni. Možda će baš ova slikovnica, kako djeci, tako i odraslima, pružiti hrabrost da pokušaju biti primijećeni.

Estetska funkcija je također prisutna u ovoj slikovnici. Kao što je već ranije spomenuto, ova je slikovnica autorska, odnosno i tekst i ilustracije napisala je i izradila Dubravka Pađen Farkaš.

Pađen Farkaš upotpunila je tekst slikovnice prikladnim ilustracijama. Ilustracije su jednostavne i u potpunosti primjerene djeci te izvrsno prate priču o Maloj zvijezdi. Na ilustracijama je jasno vidljivo kako je Mala zvijezda postala Najljepša te kako je na kraju postala običan kamen u moru.

Zabavna je funkcija još jedna od funkcija koja je prisutna u ovoj slikovnici. Slikovnica „Mala zvijezda“ će dijete zabaviti i svojim tekstom i ilustracijama. Dijete će s nestrpljenjem iščekivati hoće li Mala zvijezda uspjeti postati Najljepša te što će se s njom dogoditi. Djetetu ova slikovnica niti u jednom trenutku neće biti dosadna i suhoparna.

Kako navode Martinović i Stričević, jezično – govorna funkcija se ostvaruje paralelno s ostalim funkcijama, a često kao i njihova posljedica (Martinović i Stričević, 2011), što je slučaj i sa slikovnicom „Mala zvijezda“. Svrha jezično – govorne funkcije je obogatiti djetetov rječnik, što ova slikovnica zaista čini. Spisateljica svojim iznimno zanimljivim opisima i korištenjem riječi koje djeci nisu svakodnevne, osim što bogati djetetov rječnik, pobuđuje u djeteta i interes za čitanjem.

4.2. „Gospodin Otto i stari naslonjači“

Slikovnica „Gospodin Otto i stari naslonjači“ progovara o prijateljstvu djevojčice i njezinog susjeda iz drugog dvorišta, majstora tapetara Otta. Otto je čarobnjak koji od starih naslonjača, kreveta, kauča, stolaca i drugog namještaja, stvara potpuno nove komade namještaja sa začuđujućim svojstvima (Pađen Farkaš, 2010). Sjedite li na njegovim stolcima, nestaje križobolja, ukoliko spavate na njegovom krevetu, budite se jako rano, sasvim svježi i puni snage, a parovi koji koriste njegov namještaj, privrženi su jedno drugome do kraja života te su im djeca živahna, zdrava, pametna i dobra (Pađen Farkaš, 2010). Nakon što je neko vrijeme promatrala susjeda Otta i namještaj koji on popravlja, malena djevojčica odlučuje odnijeti stari naslonjač, koji je pronašla na tavanu, gospodinu Ottu kako bi ga popravio. Gospodin Otto, popravlja naslonjač svojoj susjedi, presvlači ga predivnim materijalom, krasne boje te vraća popravljeni naslonjač u upotrebu u stan njezinih roditelja. Popravljeni naslonjač donosi i uvišestručuje mir i sklad u brak i u obitelj malene djevojčice (Pađen Farkaš, 2010).

Ova čarobna slikovnica, druga je slikovnica autorice Dubravke Pađen Farkaš te ujedno i prva slikovnica koja je izrađena u suradnji s ilustratorom Draženom Jerabekom. 2011. godine, prema odluci žirija i publike, slikovnica „Gospodin Otto i stari naslonjači“ dobila je književnu

nagradu „Ovca u kutiji“ za najbolju hrvatsku slikovnicu⁷. Iako se prema naslovu slikovnice ne može točno zaključiti kojoj vrsti ova slikovnica pripada, slikovnica „Gospodin Otto i stari naslonjači“ pripada problemskim slikovnicama. Dubravka Pađen Farkaš u ovoj slikovnici, kroz zanimljivu priču o tapetaru Ottu, progovara o odnosima u obitelji i o učvršćivanju tih odnosa.

Dubravka Pađen Farkaš u slikovnici „Gospodin Otto i stari naslonjači“, kao i u svim svojim slikovnicama, progovara o jednom od problema koji je često dio djetetove svakodnevice. Ovoga puta, Pađen Farkaš na sasvim jedan drugačiji način progovara o odnosima u obitelji i o situacijama koje te odnose mogu promijeniti na bolje. Vjerojatno se svako dijete ponekad osjećalo usamljeno ili je osjećalo da mu roditelji ne posvećuju dovoljno vremena i pažnje, ili je ono pak osjetilo da su odnosi u njegovoj obitelji zahladili te da nisu kao prije. Svaka obitelj ponekad upadne u takvu krizu, no nije to ništa strašno, vrlo male situacije mogu obitelji izvući iz te krize. Pađen Farkaš kroz priču o djevojčici i gospodinu Ottu upravo progovara o problemima u obiteljskim odnosima. Ono što je gospodin Otto uspijeva učiniti sa starim naslonjačima bilo je vrijedno divljenja. Ne samo da ih je učinio novima i lijepima, već je zbog njegove čarolije taj namještaj imao začuđujuća, pomalo nadnaravna svojstva⁸. Gospodin Otto jest popravljao naslonjače, ali je on popravljao i njihove vlasnike. Samo mala promjena u njihovom životu, donijela je skladnije odnose:

Osim toga, učio me popravljati naslonjače ili, kako bi on to znao reći, oslušivati ih.

Za njega su naslonjači bili poput njihovih vlasnika – posebni. Ponekad mi se činilo da gospodin Otto ne popravlja samo naslonjače, već i njihove vlasnike koji su uvijek jako radosni odlazili iz njegove kuće (Pađen Farkaš, 2010).

Nakon što je djevojčica i u svojoj kući pronašla jedan stari naslonjač te nakon što ga je odnijela gospodinu Ottu na popravak, vrlo brzo je shvatila da jedan običan, ili možda ipak neobičan, naslonjač može donijeti promjene svakoj obitelji. U njoj je obitelji to značilo puno više vremena koje joj roditelji posvećuju te neki neobičan sklad i mir⁹:

⁷ „Gospodin Otto“ najbolja slikovnica. Pribavljeno 15.5.2018. sa <http://vijesti.hrt.hr/138404/gospodin-otto-najbolja-slikovnica>

⁸ Dubravka Pađen Farkaš: *Gospodin Otto i stari naslonjači*. Pribavljeno 15.5.2018. sa <http://malicitaci.blogspot.hr/2017/09/dubravka-paen-farkas-gospodin-otto-i.html>

⁹ Isto.

Ostatak sam dana provela u uzbuđenom iščekivanju. I moji su roditelji, koji inače nemaju vremena za mene, primijetili da se nešto događa. Od mame sam saznala da je stari naslonjač s tavana nekada pripadao njoj.

Mama se veselo smijala i činilo mi se da se jako veseli što gospodin Otto popravlja njezin stari naslonjač (Pađen Farkaš, 2010).

Spisateljica ovom slikovnicom poručuje djeci, ali i njihovim roditeljima da u svakoj obitelji ima problema, ali da se svaki problem može riješiti. Za početak, vrlo je važno ostvariti komunikaciju sa svojim djetetom. U ovoj slikovnici to vrlo jasno možemo vidjeti. Nakon što je djevojčica pronašla stari naslonjač, počela je razgovarati s majkom te je saznala da je naslonjač bio njezin kad je bila mala. Djevojčica i sama kaže: „*Iznenadila sam se i nikako mamu nisam mogla zamisliti kao sasvim malu djevojčicu, već samo kao mamu*“ (Pađen Farkaš, 2010). Iz ovih riječi saznajemo da majka možda čak nikada nije pričala kćeri o svome djetinjstvu, ili je pričala, ali vrlo rijetko i vrlo malo.

Na kraju slikovnice doznajemo da djevojčica, sada već odrasla, radi isti posao kao i gospodin Otto. Drugima uljepšava dane i životne prostore obnavljajući stari namještaj¹⁰.

Ja se danas rado družim sa svima kojima popravljam naslonjače i imam puno malih prijatelja koji su se, privučeni zelenom maglicom, šuljali oko moje kuće, praveći se da gledaju mačke (Pađen Farkaš, 2010).

Vrlo je zanimljivo da je glavni lik upravo djevojčica koja je postala tapetar, što baš i nije uobičajeno u današnjem društvu. Spisateljica je lako mogla umjesto djevojčice pisati o dječaku, no ona svojim odabirom glavnoga lika ruši patrijarhalnu podjelu poslova na muške i ženske.¹¹

Slikovnica „Gospodin Otto i stari naslonjači“ donosi priču punu životnih poruka koje se, osim što se mogu iščitavati između redaka, mogu pronaći već i u samome tekstu¹². Poruke kao što su:

Jako ti je dobro znati što želiš i nikada ne zaboraviti kamo si krenuo.

I da, moram vam još nešto reći - nemojte nikada zaboraviti svoj san i put kojim ste željeli poći! - jer čarolija je u vama (Pađen Farkaš, 2010), samo su neke od vrlo snažnih poruka

¹⁰ Dubravka Pađen Farkaš: *Gospodin Otto i stari naslonjači*. Pribavljeno 15.5.2018. sa <http://malicitaci.blogspot.hr/2017/09/dubravka-paen-farkas-gospodin-otto-i.html>

¹¹ Isto.

¹² Isto.

koje možemo pronaći u ovoj slikovnici. Važno je učiti djecu da budu uporna i odlučna jer jedino tako mogu ostvariti svoje snove.¹³

4.2.1. Funkcije slikovnice „Gospodin Otto i stari naslonjači“

Budući da je slikovnica „Gospodin Otto i stari naslonjači“ problemska slikovnica, ona ima informacijsko – odgojnu funkciju. U ovoj slikovnici dijete će dobiti odgovor na pitanje problema neslaganja u obitelji, ali će si ono, isto tako, možda i postaviti pitanje zašto dolazi do neslaganja u obitelji. Čitajući ovu slikovnicu dijete će razumjeti da je neslaganje sasvim normalno te da se ono događa i u drugim obiteljima. Informacijsko – odgojna funkcija ove slikovnice će omogućiti djetetu da shvati da je važno razgovarati s roditeljima o problemima te da je važno obratiti se roditeljima za pomoć. Iako je ova slikovnica namijenjena djeci, ona također može biti namijenjena i odraslima. Ponekad niti odrasli ne uočavaju da postoji problem u obitelji ili jednostavno ne žele priznati da problem postoji, već se zavaravaju da je sve u redu. Stoga ova slikovnica može otvoriti roditeljima oči te im pomoći u shvaćanju problema.

Nadalje, spoznajna funkcija ove slikovnice će omogućiti djetetu da spozna da u svakoj obitelji postoje problemi te ukoliko dijete osjeća da i u njegovoj obitelji ima problema, bit će mu jasnije kako te probleme riješiti. Lik djevojčice u slikovnici, djetetu će pomoći spoznati da se ponekad svi osjećamo zapostavljeno od strane roditelja, ali to je samo privremeno, jer kako kaže izreka poslije kiše, dolazi sunce, odnosno poslije teškog razdoblja, uvijek dolazi neko ljepše.

Može se reći da ova slikovnica ima i iskustvenu funkciju jer govori o zanimanju (tapetar) koje djeci danas možda i nije više toliko poznato. Vjerojatno kada bismo djecu pitali kako se zove osoba koja obnavlja i popravlja stari namještaj, djeca ne bi znala točan naziv, stoga ova slikovnica zaista može zapodjenuti razgovor roditelja s djetetom, razmjenu znanja i iskustava te uspostaviti veze između dviju generacija (Čačko, 2000).

Slikovnica „Gospodin Otto i stari naslonjači“ ima i estetsku funkciju. Estetska funkcija jedna je od najvažnijih funkcija slikovnice. Ilustracije u ovoj slikovnici su prve koje će privući dijete da uzme knjigu u ruku. Slikovnicu je ilustrirao Dražen Jerabek te joj je svojim ilustracijama dao poseban čar. Ilustracije su maštovite, pomalo iskrivljene, pomaknute, u potpunom skladu s pričom. Dio ilustracija je u zagasitim, tajnovitim bojama, a dio crno –

¹³ Isto.

bijeli, baš onako kako i treba biti. Jerabek je zorno predočio tapetara Otta s razbarušenom kosom i naočalama na vrhu nosa, u ogrtaču napravljenom od materijala za tapeciranje i s mnoštvom mačaka u krilu, ali je pazio i na sitnice poput natpisa na ogrlici mede u sobi djevojčice dok gleda kuću gospodina Otta u zelenoj maglici - *Što je tamo?* Da su ilustracije u ovoj slikovnici zbilja posebne, dokazuje i činjenica da je Jerabek upravo za te ilustracije dobio nagradu „Lice knjige“¹⁴.

Ništa manje važna nije niti zabavna funkcija ove slikovnice. Slikovnica je iznimno zanimljiva i maštovita te djeci neće dosaditi niti u jednom trenutku. Dijete će čitajući ovu slikovnicu, bez imalo dosađivanja, doći do vrlo važnih spoznaja, što i jeste jedna od važnih uloga zabavne funkcije slikovnice.

I ova slikovnica podupire i potiče razvoj djetetove fonemske i fonološke osviještenosti, odnosno ima govorno – jezičnu funkciju (Marinović i Stričević, 2011). Dubravka Pađen Farkaš u slikovnici upotrebljava riječi koje djetetu vjerojatno nisu poznate (riječi poput tapetar, naftalin, razbarušeno i sl.) te na taj način bogati djetetov rječnik.

4.3. „Nije me strah“

Živio jednom jedan jako, ali baš jako plašljiv dječak koji se zvao Tin. Taj se dječak doista bojao svega (Pađen Farkaš, 2011), početne su riječi slikovnice „Nije me strah“.

Pađen Farkaš u slikovnici „Nije me strah“ donosi priču o dječaku Tinu koji se bojao baš svega. Dječak je bio toliko plašljiv da su ga čak i prijatelji podrugljivo zvali *Tin plašljivi mamin sin* (Pađen Farkaš, 2011). No, jednoga dana dječak hrabro odlučuje da će potpuno sam otići kroz veliki i strašni park do trgovine. Na putu do parka, Tin se susretao s mnogim preprekama i borio s raznoraznim čudovištima kao što su troglavi vuk, hodajući grm, buljooki puzavac, veliki pauk te zubati djecozgrab. Tin je hrabro nastavio hodati parkom te je ubrzo shvatio da čudovišta ne postoje i da je sve samo u njegovoj glavi.

Ova zanimljiva i nadasve poučna slikovnica, treća je slikovnica Dubravke Pađen Farkaš te nakon „Gospodina Otta i starih naslonjača“, druga slikovnica koju je izradila u suradnji s ilustratorom Draženom Jerabekom. Kao i sve njezine slikovnice i ova se slikovnica može svrstati u problemske slikovnice. Naime, sam naslov slikovnice „Nije me strah“ daje do znanja da slikovnica progovara o jednom od vrlo čestih problema u djetinjstvu, a to je strah.

¹⁴ Dubravka Pađen Farkaš: *Gospodin Otto i stari naslonjači*. Pribavljeno 15.5.2018. sa <http://malicitaci.blogspot.hr/2017/09/dubravka-paen-farkas-gospodin-otto-i.html>

Moglo bi se reći da je strah djetetova svakodnevnica te bi ova problemska slikovnica mogla uvelike djetetu pomoći u prepoznavanju problema, ali i u suočavanju sa strahom.

Roditelji, mediji pa čak i stručnjaci iznose mišljenje da su strahovi kod djece normalna pojava. Strahovi se ne javljaju samo kod djece, već i kod odraslih osoba pa se može reći da je strah normalna pojava kod svih ljudi. Vjerojatno se svatko, barem jednom u životu našao u situaciji u kojoj ga je bilo jako strah (Čarija, 2013).

Razlika između djece i odraslih je ta što dječja mašta nema granica. Djeca su zbog svoje prevelike mašte sklona izgled i namjere zamišljenog čudovišta razraditi u detalje, čime čudovište postaje još više zastrašujuće (Čarija, 2013). Da dječja mašta nema granica kada se radi o strahu i zamišljanju nepostojećih čudovišta, pokazuje nam i Dubravka Pađen Farkaš u slikovnici „Nije me strah“.

Odjednom se podigne vjetar i on pred sobom ugleda strašan, živi, HODAJUĆI GRM kako maše dugačkim zelenim rukama pokušavajući ga zgrabiti. – To je previše – pomisli dječak dok je razrogačenim očima gledao kako živi grm otvara svoja velika zelena usta, puna oštrih grančica, i sprema ga se u jednom zalogaju progutati (Pađen Farkaš, 2011).

Spisateljica nastoji čitatelja uvesti u unutarnji svijet dječaka Tina koji je, kako mu prijatelji i okolina govore, „plašljiv“. Svi Tinovi doživljaji tijekom šetnje parkom su opisani izrazito maštovito, a paniku i strah koje Tin osjeća, mogu čitatelji vrlo zorno predočiti (Čarija, 2013).

Pađen Farkaš već na samom početku slikovnice čitateljima, odnosno djeci daje do znanja da čudovišta ne postoje, da je sve u glavi te da ponekad iracionalni strahovi (strah od zubatog djecozgraba ili hodajućeg grma) mogu dovesti do toga da dijete postane predmetom poruge.

I kao da sve te strašne stvari nisu bile dosta i previše za sirotoga dječaka, još su mu se i prijatelji počeli rugati zbog toga i prozvali su ga: Tin, plašljivi mamin sin. Užasno! Tinu se to nije svidjelo i odlučio je da će se promijeniti i postati hrabar. Uostalom, mama i tata su mu uvijek govorili da svi ti strahovi postoje samo u njegovoj glavi (Pađen Farkaš, 2011).

Ova slikovnica, osim što djeci može pomoći suočiti se sa strahovima ili ih čak i prebroditi, može pomoći i roditeljima. Čarija ističe da jedno od vrlo čestih pitanja roditelja koji ne znaju na koji bi način pomogli djetetu da se suoči sa njemu zastrašujućim pojavama je pitanje „Zašto djeca imaju strahove?“ (Čarija, 2013). Tako se i dječak Tin na početku zapitao: *Zašto je oko mene sve tako strašno?* (Pađen Farkaš, 2011). *A s druge strane, kada Tin nabroji sve čega se boji, od vuka ispod kreveta preko grmljavine pa do zubatog djecozgraba, odraslima*

može postati vrlo jasno: njihova mašta čarobna je upravo stoga što može stvarati ono što ne postoji, ono što osjetilima nije dostupno. Također, može od neživih objekata učiniti vrlo živa i živopisna bića (Čarija, 2013:187).

Dječju maštu treba poticati i biti svjestan da će djeca što su starija, to bolje razlikovati maštu od zbilje, ali nekada trebaju pomoć odraslih u tome (Čarija, 2013:187). Slikovnica „Nije me strah“ daje roditeljima primjer na koji način mogu pomoći vlastitoj djeci pri nošenju sa strahovima. Roditelj treba biti svjestan da djetetu neće pomoći negiranje postojanja straha, već roditelj treba djetetu vjerovati da se zaista osjeća onako kako to i opisuje (Čarija, 2013). Dubravka Pađen Farkaš to predočava razgovorom majke i sina.

Ali Tin je odlučno odbacio pomisao na mračne grmove parka i njihove stanovnike, poljubio je mamu i glasno još jednom rekao: Ja to mogu SAM.

Mama je stajala na vratima, mahala mu i još dugo ostala gledajući kako njezin sin HRABRO ulazi u park (Pađen Farkaš, 2013).

Tinova majka nije pokušala spriječiti Tina da sam ode u trgovinu, iako je znala da će ga biti jako strah. Ona je bila svjesna da je za Tina bolje da ode sam i da se suoči sa svim svojim strahovima. Ovime Pađen Farkaš poručuje svim roditeljima da dijete ne treba uvjeravati da strahovi ne postoje, već da treba djetetu dopustiti da se s njima suoči.

Djeca nemaju učvršćen osjećaj samoučinkovitosti i samodostatnosti, drugim riječima, djeca su svjesna da se ne mogu brinuti sama o sebi, nemaju osjećaj da se mogu nositi sami sa svijetom te možemo očekivati da ih proizvodi njihove bujne mašte nekada mogu poprilično zastrašiti jer se s njima susreću potpuno sami (Čarija, 2013:188). Čarija navodi da Dubravka Pađen Farkaš u slikovnici „Nije me strah“ ne poručuje da se ne bojimo jer po pitanju straha ni djeca ni odrasli nemaju puno mogućnosti izbora, već naglašava da su strahovi normalni te da se sa strahom svaki čovjek može nositi tako da se samoohrabruje i samoumiruje (Čarija, 2013). *Ovo su vještine s kojima se ne rađamo, već ih učimo po modelu tijekom odrastanja, a to su ujedno vještine koje će nam kasnije, u stresnim situacijama, pomoći da sačuvamo vlastitu psihičku dobrobit (Čarija, 2013:188).* Upravo Pađen Farkaš iznosi jednu od samoumirujućih poruka, koja je dječaku Tinu puno pomogla u svladavanju strahova. To je poruka koju je dobio od svojih roditelja: *Sve je to u mojoj glavi.* Time mu roditelji zapravo indirektno poručuju da razumiju da se boji, da je to sve mašta i da nije u opasnosti (Čarija, 2013).

Slikovnica „Nije me strah“ nam zapravo poručuje da dječji izazovi nisu mali, već bezobzira koliko smo stari, ono što nas straši najveći je mogući izazov s kojim ćemo se suočavati samo jednom, ali će nam za to trebati ogromna hrabrost i snaga (Čarija, 2013).

4.3.1. Funkcije slikovnice „Nije me strah“

U slikovnici „Nije me strah“ isprepliće se nekoliko funkcija. Prije svega, ova problemska slikovnica ima informacijsko – odgojnu funkciju. Pađen Farkaš ovom slikovnicom djeci daje odgovor na pitanje *Zašto se bojimo?*, ali isto tako pomaže i roditeljima shvatiti zašto djeca imaju neke opravdane (strah od grmljavine, strah od mraka), ali i neke iracionalne (strah od čudovišta, zmajeva) strahove. Svrha informacijsko – odgojne funkcije je upravo dobivanje odgovora na mnoga pitanja i na mnoge probleme, kojih niti dijete, a niti roditelji do sada nisu bili svjesni (Čačko, 2000). Sa sigurnošću možemo tvrditi da će ova slikovnica pomoći djeci u boljem razumijevanju strahova i suočavanju s njima, a i roditeljima u boljem razumijevanju vlastite djece i njihovih potreba.

Osim informacijsko – odgojne funkcije, slikovnica „Nije me strah“ ima i spoznajnu funkciju. Dijete će pomoću ove slikovnice provjeriti svoja znanja i spoznaje o stvarima, odnosima i pojavama (Čačko, 2000). Čitanjem ove slikovnice dijete će spoznati da su strahovi normalna pojava u životu te da ono nije jedino koje se suočava sa strahovima. Dijete će spoznati da strahove ne treba negirati, već da se treba s njima hrabro suočiti.

U slikovnici „Nije me strah“ vrlo važnu ulogu ima i estetska funkcija. Čačko navodi da estetska funkcija u djetetu razvija osjećaj za lijepo, da djeluje na njegovu pamet, ali isto tako da u djetetu budi emocije (Čačko, 2000), što zasigurno možemo tvrditi za ovu slikovnicu. Za estetsku funkciju slikovnice „Nije me strah“ odgovoran je ilustrator Dražen Jerabek, koji je odradio vrhunski posao. Jerabek je odlično osmislio kako kvalitetno potkrijepiti tekst slikovnice te je vrlo zorno prikazao strah dječaka Tina. I sam Dražen Jerabek navodi da je puno razmišljao kako likovno prikazati strah: *Razmišljao sam o tom kako bi strah mogli vizualizirati, a meni je ovo bio izazov. Osobito jer sam i sam proživljavao strahove. U slikovnici se javljaju elementi stabla i šume kao metafora objekata na koje nailazimo u životu, a prema kojima osjećamo određeno susprezanje, strah, fobiju. Tu je, naravno, i zmaj kojega se teško može zaobići, ali i mnogo toga još.* Jerabek otkriva kako su i neki odrasli, koji su vidjeli slikovnicu, rekli kako su se kroz njene ilustracije sjetili i svojih strahova iz djetinjstva te da mu je iznimno drago što je slikovnica pokrenula niz samoispitivanja i

samosagledavanja¹⁵. Čačko ističe da će dijete vrlo rado poseći za lijepom knjigom te da su likovna i grafička strana često jedini i najvažniji poticaj interesa za knjigu (Čačko, 2000), stoga su vjerojatno i ilustracije u slikovnici „Nije me strah“ jedan od razloga djetetova posezanja za knjigom.

Usko povezana sa estetskom funkcijom je i zabavna funkcija slikovnice „Nije me strah“. Martinović i Stričević navode da je zabavna funkcija često preduvjet za ostvarivanje ostalih funkcija, odnosno da bi ostale funkcije bile ispunjene, slikovnica djetetu mora pružiti zabavu (Martinović i Stričević, 2011). Iako slikovnica „Nije me strah“, progovara o važnoj i za dijete vrlo ozbiljnoj temi, ne znači da ona nema zabavnu funkciju. Važnost zabavne funkcije je ta da slikovnica djetetu nije odbojna i dosadna te da dijete može kroz igru sa slikovnicom upiti znanje, ali i izgraditi pravilan odnos prema knjizi (Čačko, 2000). Stoga, sa sigurnošću možemo tvrditi da je zabavna funkcija prisutna u slikovnici „Nije me strah“.

Kao gotovo i svaka druga slikovnica, tako i slikovnica „Nije me strah“ ima govorno – jezičnu funkciju, odnosno ona podupire i potiče razvoj djetetove fonemske i fonološke osviještenosti (Martinović i Stričević, 2011). Dubravka Pađen Farkaš svojim zanimljivim opisima dječakovih doživljaja tijekom šetnje parkom, ne dočarava samo djeci da je strah normalna pojava kod svih ljudi, već i bogati djetetov rječnik. Osim bogaćenja rječnika, dijete razvija i predčitačke vještine (Martinović i Stričević, 2011), pa tako dijete počinje primjećivati razliku u slovima i svijest o tome da se svaka riječ sastoji od zasebnih glasova.¹⁶

4.4. Kazališna predstava „Nije me strah“

O uspješnosti slikovnice „Nije me strah“ i o utisku koji je ostavila kako na djecu, tako i na odrasle, govori i činjenica da je po ovoj slikovnici napravljena istoimena kazališna predstava. Prema slikovnici Dubravke Pađen Farkaš, dramaturgiju predstave napisala je Ljudmila Fedorova, dok je za likovnost bio zadužen Dražen Jerabek¹⁷.

Predstava je svoju premijeru doživjela u ožujku 2016. godine u Dječjem kazalištu Branka Mihaljevića u Osijeku.¹⁸ Osim u Osijeku, predstava „Nije me strah“ izvedena je i u Gradskom

¹⁵ Slikovnica nagrađenih Pađen Farkaš i Jerabeka. Pribavljeno 10.5.2018. sa <http://www.glas-slavonije.hr/144985/5/Slikovnica-nagrađenih--Padjen-Farkas-i-Jerabeka>

¹⁶ Čitanje i razvoj vještina potrebnih za čitanje. Pribavljeno 10.5.2018. sa <https://www.artrea.com.hr/Citanje.html>

¹⁷ Dječje kazalište: Predstava „Nije me strah“. Pribavljeno 10.5.2018. sa http://www.osijek031.com/osijek.php?najava_id=62334

¹⁸ Premijera predstave „Nije me strah!“. Pribavljeno 10.5.2018. sa <http://magazin.hrt.hr/325617/premijera-djecje-predstave-nije-me-strah>

kazalištu lutaka u Splitu i u Rijeci. Također, na desetom festivalu hrvatske drame za djecu – „Mali Marulić“ proglašena je najboljom predstavom u cjelini te je stručni žiri dodijelio i nagradu za najbolje glumačko ostvarenje, Ediju Čeliću, koji je u predstavi „Nije me strah“ utjelovio dječaka Tina i Djecozgraba¹⁹. Nagrada niti ovaj put nije zaobišla ilustratora Dražena Jerabeka, koji je nagradu zaslužio za najbolju scenografiju²⁰.

4.5. „Djevojčica i ptica“

Slikovnica „Djevojčica i ptica“ donosi priču o djevojčici koja proživljava razvod svojih roditelja. Žalosna i usamljena djevojčica pronalazi ptičicu zapetljanu u užu te ju spašava. Nakon što se ptičica oporavila, djevojčica ju pušta na slobodu te ponovno ostaje sama. Ipak, sutradan se ptičica vratila kako bi donijela djevojčici sjemenku. Djevojčica je posadila sjemenku i svaki dan znatizeljno iščekivala što će iz nje izrasti. To ju je činilo sretnom. Iz sjemenke je niknula mala, krhka stabljika, o kojoj se djevojčica pažljivo brinula. Stabljika je izrasla u maleno stablo te je očvrstnula, baš kao i djevojčica. Stablo je ubrzo postalo raspjevani dom ptičica. Djevojčica je shvatila da joj je ptičica uvijek pomagala i da je bila puna ljubavi, baš kao i njeni roditelji koji ju nikada nisu prestali voljeti. Shvatila je da je ljubav svuda oko nas.

„Djevojčica i ptica“, četvrta je slikovnica autorice Dubravke Pađen Farkaš. Slikovnica je objavljena 2013. godine, a ilustracije za tekst ove slikovnice i ovoga puta izradio je ilustrator Dražen Jerabek, koji je rekao da mu je tekst bio nadahnuće za izradu slika²¹. Dubravka Pađen Farkaš, već na prvoj stranici slikovnice, riječima: *Mama i tata više nisu zajedno. Moj svijet je postao siv. Žalostan.* (Pađen Farkaš, 2013) iznosi njezinu problematiku. Spisateljica i u ovoj slikovnici progovara o jednom od problema koji se, nažalost, događa svakodnevno.

Čičko navodi da rastava roditelja, rastanak od oca ili majke, „nova“ mama (maćeha – vještica u djetetovim očima) i napokon smrt u obitelji, svakako su najbolnija životna iskustva, ali je ljekovito i dobro pronaći ih kao umjetnički oblikovan sadržaj, zaogrnut u primjereno ruho kvalitetne dječje ilustracije (Čičko, 2000). Upravo o rastavi roditelja progovara Dubravka Pađen Farkaš u slikovnici „Djevojčica i ptica“. Pađen Farkaš jednostavnim rečenicama, bez prenemaganja i pojednostavljivanja, ali i bez patetike i romantičnog skrivanja problema pod

¹⁹ „Nije me strah“ najbolja predstava. Pribavljeno 10.5.2018. sa <http://radio.hrt.hr/radio-osijek/clanak/nije-me-strah-najbolja-predstava/143174/>

²⁰ Pet nagrada za „Nije me strah“ na 19. zlatnoj iskri u Kragujevcu. Pribavljeno 10.5.2018. sa <http://www.glas-slavonije.hr/332930/5/Pet-nagrada-za-Nije-me-strah-na-19-zlatnoj-iskri-u-Kragujevcu>

²¹ Djevojčica i ptica. Pribavljeno 16.5.2018. sa <http://osjecka.com/djevojica-i-ptica/>

tepih hrabro progovara o nečemu o čemu se u Hrvatskoj glasno šuti: kako malodobno dijete doživljava raspad braka svojih roditelja. Ako se u Hrvatskoj doista raspada svaki treći (ili čak i drugi) brak, broj djece koja taj užas prođu, prilično je velik²².

U slikovnici „Djevojčica i ptica“ vidimo kako se život djevojčice, kojoj roditelji više nisu zajedno, uistinu promijenio. Od sretne djevojčice, koja je živjela u svijetu punom boja, ona je postala žalosna te je za nju svijet postao siv. Ipak, u tim najtežim trenutcima, djevojčici u život ulazi ptičica koja se zaplela u uže baš na njezinom prozoru. U tom trenutku djevojčica shvaća da je ptičica uplašena i u većoj nevolji nego ona te da joj treba pomoć.

Uzela sam je u ruku, a ona me uplašeno gledala tamnim, okruglim očima i bezglasno otvarala kljun (Pađen Farkaš, 2013).

Djevojčica je u toj ptičici pronašla prijatelja, no ptičici je bilo bolje i došao je trenutak da ju pusti na slobodu te je djevojčica opet ostala sama.

Nakon nekoliko dana oporavila se pa sam ju odlučila pustiti na slobodu.

Opet sam ostala sama (Pađen Farkaš, 2013).

Ipak, ptičica se ponovno vraća djevojčici i kao znak zahvalnosti u dlan joj ispušta sjemenku. Djevojčicu je jako zanimalo što će izrasti iz sjemenke te kako je vrijeme prolazilo, djevojčica je zaboravila na svoje probleme. Kako je iz krhke biljke, naraslo čvrsto stablo, tako je i djevojčica s vremenom sazrela i očvrstnula.

Kako sam rasla, rasla je i stabljika, sve dok se nije pretvorila u maleno stablo. OČVRSNULE SMO ZAJEDNO (Pađen Farkaš, 2013).

Budući da je broj razvoda zaista velik, mnoga djeca se susreću s tim problemom te se mogu poistovjetiti s djevojčicom iz slikovnice. Spisateljica kroz metaforu krhke biljke i čvrstog stabla, djeci daje do znanja da s vremenom postaje lakše, da se s vremenom sazrije, očvrstne ili jednostavno navikne. Ponekad se svi osjećamo usamljeno, kao da su nas svi napustili, ali to nije tako, taj osjećaj nas prati samo kada prolazimo kroz teško razdoblje. Čitajući slikovnicu djeca će uvidjeti da svijet, nakon razvoda roditelja, ne mora postati siv te da će se i u njihovom životu pojaviti „ptičica“ koja će njihov svijet ponovno učiniti obojanim.

²² *Djevojčica i ptica - O problemima progovaraju, a ne skrivaju ih pod tepih.* Pribavljeno 16.5.2018. sa <http://www.ffos.unios.hr/download/Glas%20Slavonije%20-%202012.2013..Pdf>

Na samom kraju ove slikovnice i djevojčica shvaća da iako su se roditelji razveli, oni su još uvijek uz nju i nisu ju prestali voljeti. Ona uz pomoć ptičice shvaća da svijet treba biti pun boja i radostan, a ne siv i žalostan kao što je do sada bio kod nje.

Moja mi je ptičica pomogla. Uvijek bi se vraćala puna ljubavi. Baš poput mame i tate koji me nikada nisu prestali voljeti. Moj svijet nikada više ne će biti siv. Nikada više ne će biti žalostan. Sada znam da je ljubav svuda oko nas (Pađen Farkaš, 2013).

Nažalost, istraživanja su pokazala da se djeca razvedenih roditelja suočavaju s više problema i imaju nižu razinu kvalitete života u smislu njihove dobrobiti od djece nerazvedenih roditelja, tj. djece koja odrastu u obiteljima gdje su kontinuirano prisutna oba roditelja, što uključuje: lošiji akademski uspjeh, više problema u ponašanju, više problema u socijalnim odnosima, lošiji odnos sa oba roditelja i sl.²³ Spisateljica, ovim zadnjim riječima, nastoji djeci dati do znanja da će roditelji uvijek biti uz njih, bez obzira što se s njihovim brakom događa te da ih nikada neće prestati voljeti. Možda će baš ova slikovnica i ove riječi, pomoći djeci te im dati do znanja da je razvod braka nešto što se događa vrlo često i da to ne treba utjecati na njihov akademski uspjeh, njihovo ponašanje, niti na njihov odnos sa roditeljima. Možda će baš ovom slikovnicom spisateljica pomoći djeci koja proživljavaju razvod svojih roditelja, da to podnesu hrabro i da i njihov svijet zauvijek ostane pun boja.

4.5.1. Funkcije slikovnice „Djevojčica i ptica“

U slikovnici „Djevojčica i ptica“ prvenstveno je prisutna informacijsko – odgojna funkcija. Budući da je u ovoj problemskoj slikovnici iznesen problem rastave braka, djeca će dobiti odgovore na sva pitanja u svezi iznesenoga problema. Spisateljica je jednostavnim riječima opisala kako se djevojčica nosi sa razvodom, što proživljava te koje se emocije u njoj isprepliću. Dijete će čitajući ovu slikovnicu naučiti kako se nositi sa ovim problemom te će razumjeti da ga roditelji vole i da, iako su se odnosi između roditelja promijenili, odnosi između njega i roditelja su ostali isti. Kao i sve ostale slikovnice Dubravke Pađen Farkaš, tako i ova slikovnica, osim što je namijenjena djeci, može biti namijenjena i odraslima. Roditeljima koji su razvedeni ili koji su pred rastavom braka, ova bi slikovnica mogla uvelike pomoći. Čitajući ovu slikovnicu, roditeljima će postati jasnije da je za njihovo dijete rastava velika stvar i da se dijete vrlo vjerojatno osjeća usamljeno i žalosno. Roditelji će dobiti sliku o tome kako se njihovo dijete zaista osjeća, odnosno bit će im jasnije da ne smiju dijete

²³ Utjecaj razvoda na djecu. Pribavljeno 16.5.2018. sa <https://www.razvod.hr/utjecaj-razvoda-na-djecu/>

zapostaviti te da iako prolaze kroz iznimno teško razdoblje, dijete to ne bi smjelo osjetiti niti u kojem trenutku.

Spoznajna funkcija ove slikovnice djetetu će pružiti saznanje da u životu nije uvijek sve idealno te da se rastava roditelja ponekad događa. Dijete će spoznati da su osjećaji koje je djevojčica doživjela u slikovnici normalni i da ih i ono samo može doživjeti. Isto tako, dijete će spoznati da ukoliko se i ono nađe u situaciji, u kojoj se našla i djevojčica, nikada ne smije zaboraviti sve lijepe trenutke i nikada ne smije dopustiti da njegov svijet izgubi boje, odnosno da postane crno - bijeli.

Vrlo je važna estetska funkcija ove slikovnice. Za estetsku funkciju ove slikovnice još je jednom odgovoran vrsni ilustrator Dražen Jerabek. Jerabek je u slikovnici svojim ilustracijama prikazao sve emocije malene djevojčice – od prvotnog sivila do svijeta prepunog boja. Po prvi je puta ilustracije radio akrilnom tehnikom te je naglasio da je za njega svaki novi uradak putovanje u jedan svijet koji otkriva usput²⁴. Ilustracije izvrsno potkrepljuju tekst slikovnice. Ilustrator je prikazao čak i najmanje detalje poput odraza sunca i odraza neba u očima ptice, ali je isto tako i savršeno prikazao prolazak vremena i rast stabla. U svakoj slikovnici estetska funkcija igra veliku ulogu pa tako i u ovoj. Ilustracije već same po sebi ostavljaju dojam da ovo nije obična slikovnica. Već na prvi pogled, i bez čitanja, može se zaključiti da i u ovoj slikovnici spisateljica progovara o vrlo važnoj i ozbiljnoj temi.

Čačko navodi da je zabavna funkcija slikovnice vrlo važna za djecu te da se dijete prema instrukcijama posrednika mora s knjigom igrati, zabavljati se (Čačko, 2000). Na prvi pogled, reklo bi se da slikovnica „Djevojčica i ptica“ nema zabavnu funkciju jer kako se dijete može zabaviti ako slikovnica progovara o tako ozbiljnoj temi. No, ipak ova slikovnica osim što će djecu privući svojim ilustracijama, privući će ih i tekstom. *Trenuci provedeni uz knjigu ne smiju biti dresura, koja bi djetetu knjigu učinila dosadnom i odbojnom* (Čačko, 2000:16). Za ovu slikovnicu odgovorno možemo tvrditi da nije niti dosadna niti odbojna te da će baš zato što ima drugačiju tematiku nego ostale slikovnice, privući djecu i biti im izuzetno zanimljiva.

Slikovnica „Djevojčica i ptica“ ima govorno – jezičnu funkciju, kao gotovo i svaka druga slikovnica. Spisateljica i ovom slikovnicom bogati djetetov rječnik, upoznaje dijete s karakteristikama teksta i s drugim predčitačkim vještinama (Martinović i Stričević, 2011).

²⁴ *Djevojčica i ptica*. Pribavljeno 16.5.2018. sa <http://osjecka.com/djevojčica-i-ptica/>

4.6. „Tajna“

Slikovnica „Tajna“ donosi priču o dječaku koji je živio u jednom gradu, sivom i bez boja. Dječak je svakoga dana gledao sivilo – sive ljude, parkove, drveće, ali je on duboko u sebi znao da sve može biti drukčije. Dječak je imao jednu veliku tajnu, a to je da on zapravo nije bio siv. Budući da mu je bilo jako teško čuvati tajnu, dječak je jednoga dana tu tajnu odlučio podijeliti s prijateljima. Pokazao je svojim prijateljima da grad ne mora biti siv, da ako se dovoljno dobro zagledaš, možeš u njemu vidjeti boje. Njegovi prijatelji su bili oduševljeni te su i oni željeli biti obojani poput dječaka. Maleni je dječak obojio svoje prijatelje, jednog po jednog, no prijatelji su se morali vratiti svojim kućama i opet postati sivi. Dogovorili su se da će tajnu dobro čuvati te su svakoga dana odlazili u sive parkove i sive rijeke i zamišljali ih drukčijima, veselijima, šarenijima. Ipak, djeca su tajnu žarko željela podijeliti s drugima. Uskoro su tajnu saznala sva djeca sivoga grada te su otišli u park pokazati tu tajnu i onima koji još za nju nisu znali. Djeca su čitav park obojili različitim tonovima – crvenim, žutim, plavim, narančastim, zelenim. U parku su se uskoro našli svi stanovnici sivoga grada te je grad napokon prestao biti siv. Odrasli su obećali da više nikada neće zaboraviti na boje. Od toga dana svi stanovnici sivoga grada u srcima nose čudesnu dječakovu tajnu i rado je dijele s drugima.

„Tajna“, ime je pete slikovnice spisateljice Dubravke Pađen Farkaš, koju je i ovoga puta izradila u suradnji s ilustratorom Draženom Jerabekom. Slikovnica je objavljena 2015. godine te je ona samo još jedna u nizu problemskih slikovnica ovog osječkog dvojca. Izvrsnost slikovnice „Tajna“ pokazuje i nagrada „Grigor Vitez“ koja je dodijeljena Draženu Jerabeku za vrhunske ilustracije za stariju dob djece²⁵.

Problematika koju ovoga puta u svojoj slikovnici iznosi Dubravka Pađen Farkaš je sivilo, odnosno površnost ljudi, nezainteresiranost za promjene i ravnodušje. Glavni lik ove slikovnice je Maleni dječak, koji se svojom originalnom osobnošću suprotstavlja prisilnim procesima socijalizacije koji prate odrastanje u vječnoj dilemi: postati i ostati svoj ili se bezbolno stopiti u sivilu društva²⁶.

Spisateljica upravo kroz lik Malenog dječaka pokazuje njegovu unutarnju borbu. Dječak čuva tajnu i nije siguran treba li ju otkriti drugima. Dječak je znao da grad ne treba biti siv, da sve može biti drukčije, ali nije bio siguran ukoliko otkrije tajnu, hoće li ju društvo prihvatiti.

²⁵ Službeno obrazloženje nagrade „Grigor Vitez“ za 2015. godinu. Pribavljeno 17.5.2018. sa http://www.savez-dnd.hr/wp-content/uploads/2016/03/final_Obrazlo%C5%BEenje-NGV_2015.doc

²⁶ Isto.

Svakog je dana tužno gledao sivo nebo, sive ulice pune sivih kuća, sive parkove i siva stabla, sive ljude i sivu djecu.

Često je maleni dječak osjećao da sve može biti drukčije, a znao je i zašto (Pađen Farkaš, 2015).

Dječakova životna energija u opreci je sa sivilom i tamom grada u kojem živi, a građani tog nesretnog grada i ne znaju ni za što bolje, građani su obuzeti ravnodušjem svakodnevice u kojoj su zaboravili snove iz djetinjstva, grimizne rijeke i cvijeće na livadama²⁷.

Upravo takva je i naša svakodnevica. Ljudi su naviknuti na trenutno stanje, jednostavno se ne trude ili možda ne usude unijeti promijene, ne žele pogledati ispod površine. Ljudima je najlakše prikloniti se većini i izbjeći svaku odgovornost. Živimo u svijetu u kojemu ljudi ne žele podijeliti svoju „tajnu“ jer se boje da ona neće biti prihvaćena od strane zajednice.

U slikovnici, Maleni dječak želi otkriti svoju tajnu jer tajna je dijeljenje dara. *Dar koji se ne iskoristi propast će, a onaj koji se dijeli i dalje će biti obilat.* On otkriva svojim prijateljima da ukoliko neki predmet, pojavu ili biće gledate s pozornošću možete prodrijeti ispod njegove površine i vidjeti ga u punom svjetlu, u njegovim originalnim bojama.²⁸

I pomislio sam kako bi taj cvijet puno ljepše izgledao da je nekako drukčiji, ali nisam znao kako izgleda nešto drukčije pa sam samo nastavio gledati u njega. I onda se dogodilo nešto neobično! Listovi više nisu bili sivi i postali su potpuno drukčiji (Pađen Farkaš, 2015).

Na ovome primjeru cvijeta, spisateljica nastoji pokazati koliko su ljudi zapravo površni. Ljudi su često skloni gledati vanjštinu te ne vidjeti suštinu, odnosno bit predmeta ili osobe koju promatraju.

Dječaka možemo metaforički promatrati i kao personifikaciju umjetnosti i djetinjstva jer upravo nas djeca i umjetnici svojom životnom energijom podsjećaju da svijet oko sebe gledamo tako pozorno da ga uistinu vidimo.²⁹ Upravo zbog toga glavni lik u slikovnici i jest dječak, a ne odrasla osoba. Najprije su sva djeca sivoga grada saznala za tajnu, a tek tada se tajna proširila na sve ostale stanovnike grada.

²⁷ Službeno obrazloženje nagrade „Grigor Vitez“ za 2015. godinu. Pribavljeno 17.5.2018. sa http://www.savez-dnd.hr/wp-content/uploads/2016/03/final_Obrazlo%C5%BEenje-NGV_2015.doc

²⁸ Isto.

²⁹ Isto.

Tako su jednoga sivog jutra Maleni dječak, njegovi prijatelji i gotovo sva djeca iz grada otišli u veliki sivi park gdje su oni koji još nisu znali trebali vidjeti kako izgleda tajna (Pađen Farkaš, 2015).

Pađen Farkaš time simbolizira dječju neiskvarenost, kreativnost i sposobnost da vide dublje od same površine te da to pokušaju prenijeti i na odrasle.

Moglo bi se reći da je u ovoj slikovnici prisutna i tema straha, što navodi i Dražen Jerabek: *Slikovnica „Tajna“ svojevrsni je nastavak teme straha i govori o našim sposobnostima i mogućnostima kao ljudskih bića kreirati svoj svijet i svoju stvarnost. Da bismo to postigli potrebno nam je prije toga suočiti se sa svojim unutarnjim strahovima, razriješiti ih i preobraziti kako bismo oslobodili unutarnje kreativne potencijale i manifestirali ih u svom okruženju na najbolji i najljepši mogući način³⁰.*

Na samom kraju slikovnice spisateljica riječima: *Odrasli su plakali, mnogima se činilo kao da su jako dugo spavali, grlili su djecu i obećali im da nikada više neće zaboraviti na boje, na snove iz djetinjstva, na modro nebo i rijeke, rumeno sunce, grimizno cvijeće i ljubav (Pađen Farkaš, 2015)* potiče čitatelje da se probude iz sivila u kojem žive, da budu svoji te da ne budu površni i da se usude donijeti promjene.

4.6.1. Funkcije slikovnice „Tajna“

Slikovnica „Tajna“ ima informacijsko – odgojnu funkciju jer progovara o problemu sivila u ljudima, o problemu sivila u svijetu općenito. Spisateljica na metaforičan način piše o ljudskoj nezainteresiranosti i ravnodušju te pokušava pobuditi u djeteta zanimanje za svijet, za ljude, za predmete oko njega. Ona prvenstveno pokušava djetetu dati do znanja da je i svijet u kojemu mi živimo siv, poput grada iz slikovnice te da je važno ostati u tom svijetu „obojen“, odnosno da je važno uvijek ostati svoj. Ova slikovnica osim što će dijete navesti na razmišljanje, navest će na razmišljanje i odrasle. Čitajući ovu slikovnicu promišljat ćete o svojoj okolini, o zajednici u kojoj živite, o odlukama koje donosite. Isto tako, promišljat ćete o tome priklanjate li se većini ili ipak iznosite svoja mišljenja, zamislit ćete se o tome koliko ste vi u svijetu u kojem živite uistinu svoji. Odraslina će spisateljica dati do znanja da djeca nisu još u potpunosti zaogrnuti u sivilo te da ne smiju dopustiti da to sivilo preuzme i njihovu

³⁰ Dražen Jerabek: *Za slikovnicu je važan sklad i simbioza ilustracije i teksta*. Pribavljeno 17.5.2018. sa <http://www.glas-slavonije.hr/297101/5/Drazen-Jerabek-Za-slikovnicu-je-vazan-sklad-i-simbioza-ilustracije-i-teksta>

djecu. Od malena treba kod djece poticati kreativnost i sposobnost iznošenja vlastitog mišljenja te ih od malena treba učiti da je u redu biti svoj, da je u redu razlikovati se od drugih. Usudili bismo se reći da iako je ova slikovnica namijenjena djeci, možda je čak malo više namijenjena odraslima, jer su oni upravo ti koji su zapeli u sivilu svijeta, oni su ti koji su zaboravili da u svijetu postoje i druge boje osim sive.

U slikovnici „Tajna“, također je prisutna i spoznajna funkcija. Čačko navodi da dijete pomoću slikovnice provjerava svoje spoznaje i znanja o stvarima, odnosima i pojavama, dobiva sigurnost da su njegove spoznaje i iskustva ispravni i da su njegovi stavovi adekvatni (Čačko, 2000). Dijete će u ovoj slikovnici provjeriti svoje spoznaje o svijetu, ali i o ljudima. Dijete će prvenstveno shvatiti da nismo svi isti i da ne treba težiti tome da budemo isti kao drugi ljudi, trebamo biti jedinstveni i pokazati svijetu da smo jedinstveni.

Ništa manje važna nije niti estetska funkcija ove slikovnice. Dražen Jerabek u slikovnici postiže osobitu dinamičnost kompozicije i cjelokupnog ozračja kroz odnos svjetla i tame i odnosa kromatske i akromatske boje. *Tonski crtež likova u tami autor gradi sitnim igličastim potezima bijele na crnoj, dok za likove obasjane svijetlom koristi tople boje i dinamične linije. Dramatičan i potresan odnos vizualnih elemenata konceptualno ilustrira borbu pojedinca, glavnog junaka priče Malenog dječaka.*³¹ Dakle, Jerabek je sjajno upotpunio tekst sa ilustracijama što će u djetetu zasigurno pobuditi još veći interes za ovom slikovnicom. Ova slikovnica, ne samo da će u djetetu razviti osjećaj ljepote, već će u njemu izazvati snažne emocije i neće ga ostaviti hladnim i nehajnim prema svijetu (Čačko, 2000).

Slikovnica „Tajna“, naravno, ima i zabavnu funkciju. Djetetu će ova slikovnica, osim novih spoznaja, pružiti i zabavu. Zanimljive ilustracije i nadasve maštovit tekst, držat će djetetovu pažnju i zainteresiranost tijekom čitanja. Dijete će nestrpljivo iščekivati što će se dogoditi s tajnom do kraja slikovnice te će uživati u trenucima provedenim uz knjigu.

I ovom slikovnicom Dubravka Pađen Farkaš bogati djetetov rječnik te u djetetu razvija predčitačke vještine, odnosno i ova slikovnica ima govorno – jezičnu funkciju.

³¹ Službeno obrazloženje nagrade „Grigor Vitez“ za 2015. godinu. Pribavljeno 17.5.2018. sa http://www.savez-dnd.hr/wp-content/uploads/2016/03/final_Obrazlo%C5%BEenje-NGV_2015.doc

5. INTERVJU S DUBRAVKOM PAĐEN FARKAŠ

1. Što ste htjeli biti kao mala? Jeste li ikada očekivali da ćete postati spisateljica za djecu?

Kao dijete uživala sam u čitanju i slušanju priča, ali sebe u to vrijeme nisam doživljavala kao buduću spisateljicu, čak što više, moje su misli o budućnosti bile potpuno drugačije. Sebe sam zamišljala kao nekoga tko radi u filmskoj industriji i to na specijalnim efektima (SFX), izradi rekvizita i maketa. Kako sam voljela crtati, gledati sf filmove i maštati, mogućnost ovako zamišljene budućnosti izgledala mi je prekrasno.

2. Što Vas je potaknulo da započnete s pisanjem slikovnica?

Kada sam se zaposlila na mjestu knjižničara informatora - specijalista pedagoga, započela sam raditi s djecom u prostoru Igraonice Gradske i sveučilišne knjižnice, a u okviru ovoga posla česte su bile pričaonice, za što su mi trebale kvalitetne slikovnice, što nije bilo uvijek lako naći. Produkcija slikovnica uvijek je bila zanemareno područje i najčešće su slikovnice bile komercijalne, nekvalitetne kako sadržajem tako i ilustracijom. Naravno, da je bilo i kvalitetnih slikovnica, ali te bih vrlo brzo iskoristila, pa sam nekako uvijek bila u potrazi za onima koje bih mogla iskoristiti za radionice biblioterapije. Tako sam jednog dana ispričala priču o Maloj zvijezdi i njezinoj potrazi za snom. Nakon toga je krenulo pisanje problemskih slikovnica za koje sam dogovorila suradnju sa poznatim i nagrađivanim ilustratorom Draženom Jerabekom.

3. Osim što ste uspješna spisateljica, ravnateljica ste Gradske knjižnice u Osijeku te voditeljica mnogih radionica za djecu. Kako sve to stignete? Imate li uopće vremena za privatni život?

Odgovor na ovo pitanje je - dobra organizacija poslova, koja mi ostavlja dovoljno vremena da uživam i u drugim sadržajima, jer upravo nam taj prostor slobodnog vremena omogućava i prostor kreacije.

4. Kako to da ste se odlučili pisati baš problemske slikovnice?

Kako u životu djece nije sve tako ružičasto i veselo kako to na prvi pogled izgleda, često sam u radu s djecom slušala o njihovim brigama, strahovima i problemima, o

kojima se rijetko glasno i javno govori, a biblioterapija je jedan od načina da se kroz razgovor i identifikaciju s likovima priče rješavaju problemi.

5. Stručnjaci misle da bi autori problemskih slikovnica trebali biti kompleksne osobe s odgovornošću i kvalitetama umjetnika, pedagoga i terapeuta. Što Vi mislite o tome? Osjećate li se i Vi kao umjetnik, pedagog i terapeut?

Smatram da je za rad s djecom općenito, kao i s odraslima, potrebno imati određena znanja, vještine i iznad svega odgovornost. Slikovnice su knjige koje imaju dva autora- jedan je tekstopisac, a drugi ilustrator i njihova je odgovornost podijeljena, a o kvaliteti njihove suradnje ovisi i kvaliteta zajedničkog „proizvoda“. Za sebe ne mogu reći da sam terapeutkinja ili umjetnica, o tome bi trebali govoriti stručnjaci, ali po zanimanju sam profesorica pedagogije s dosta iskustva u radu s djecom. No, ono što je najvažnije za bilo koji rad, pa tako i kreativni je ljubav, kao najvažniji sastojak, ljubav koja se ugrađuje i oblikuje sve što radim.

6. Sve su Vaše slikovnice ostavile snažan dojam na mene, a vjerujem da tako ostavljaju i na djecu. Gdje pronalazite inspiraciju za Vaše slikovnice?

Ako je ovo što ste napisali istina, zahvaljujem i veselim se, budući da je to ono što želi čuti svaki autor. Inspiracija je, kao što sam već ranije rekla, svuda oko nas. Suvremeni mediji mogu nas zabaviti, društvo razveseliti, ali na kraju dana ipak ostanemo sami sa svojim mislima i razmišljajući tako nekada osjetimo usamljenost (iako nam je dan bio ispunjen raznim sadržajima), osjetimo tugu, poželimo biti netko drugi i negdje drugdje... Gledajući i slušajući pažljivo, pronalazim teme koje žive skrivene u srcima i o kojima se nerado glasno govori.

7. Svaki se lik iz Vaših slikovnica suočava s određenim problemom (strah, rastava i sl.). Pronalazite li sebe u likovima iz vlastitih slikovnica?

Istina je da u svakoj priči autori ugrađuju i pomalo autobiografskih podataka. Ja sam kao dijete imala strah od mraka i zamišljala što se sve u njemu skriva.

8. Sve Vaše slikovnice, osim „Male zvijezde“ oslikao je ilustrator Dražen Jerabek, koji je slikovnice učinio još privlačnijima. Kako ste započeli svoju suradnju s njim i hoćete li je nastaviti i u budućnosti?

Da, ilustrator D. Jerabek i ja izvrsno surađujemo i na najboljem smo putu da predstavimo još jednu zajedničku slikovnicu.

9. Budući da Vaše slikovnice progovaraju o problemima s kojima se djeca često susreću, biste li voljeli da se one uvedu kao lektira u škole?

Obzirom da su tekstovi ocijenjeni kao dobri i kvalitetni, možda bi i djeci bili zanimljivi kao školska lektira.

10. Imate li već ideju za neku novu slikovnicu i hoće li i ona biti problemska?

Tekst nove slikovnice napisala sam prošle godine, ali kako ne želim suradnju s drugim ilustratorom, još uvijek čekam da si D. Jerabek oslobodi vrijeme za ilustracije. Tekst nove priče nije u potpunosti problemski.

11. Jeste li razmišljali o tome da jednoga dana napišete knjigu ili su ipak Vaša strast samo slikovnice?

Ostajem pri slikovnicama.

6. ZAKLJUČAK

Jedna od najpoznatijih definicija slikovnice jest da je ona prva knjiga s kojom se dijete susreće. Slikovnica se pojavila već sedamdesetih godina 19. stoljeća, a potkraj istog stoljeća zauzela je stabilno mjesto u hrvatskome jeziku. Danas, postoje slikovnice različitih vrsta i tematika. Jedna od novijih vrsta slikovnica su problemske slikovnice. Autori se problemskih slikovnica nastoje odmaknuti od standardnih priča o dobroj i pametnoj djeci i o životinjama te u svoje slikovnice uvode probleme s kojima se djeca svakodnevno susreću. U ovome je radu naglasak na problemskim slikovnicama osječke autorice Dubravke Pađen Farkaš. U radu je provedena analiza pet slikovnica navedene autorice: „Mala zvijezda“, „Gospodin Otto i stari naslonjači“, „Nije me strah“, „Djevojčica i ptica“ i „Tajna“. Cilj je rada bio uočiti i analizirati problematiku u slikovnicama Dubravke Pađen Farkaš. Na temelju provedene analize može se zaključiti kako slikovnice osječke autorice zaista donose priče o problemima s kojima se djeca svakodnevno susreću te pomažu djeci suočiti se s tim problemima.

U „Maloj zvijezdi“ autorica donosi priču o zvijezdi koja je htjela biti drugačija od drugih zvijezda, koja je htjela biti primijećena i posebna. Već na samom početku ove slikovnice uočava se njezina problematika. Baš poput Male zvijezde, tako i djeca često žele biti primijećena, bilo to od strane druge djece ili od strane odraslih, ali im često to ne uspijeva od prve. Spisateljica ovom slikovnicom poručuje djeci da ukoliko žele nešto postići, neka ne odustaju, već da budu hrabri i ustrajni. U ovoj se slikovnici nameće još jedna poruka djeci, a to je da nikada ne žale za donesenim odlukama, baš kao što ni Mala zvijezda nije žalila nakon što je postala kamen.

Slikovnica „Gospodin Otto i stari naslonjači“ kroz priču o tapetaru Ottu koji popravlja stare naslonjače, a samim time i njihove vlasnike progovara o odnosima u obitelji i o načinima kako te odnose poboljšati. Naime, autorica u prenesenom značenju daje djeci, a i odraslima do znanja da je važna komunikacija te da ukoliko osjećaju da su odnosi u obitelji zahladili da ih trebaju pokušati popraviti. Tako je djevojčica, nakon što je gospodin Otto popravio naslonjač njene majke, osjetila sklad i mir u obitelji te su joj roditelji počeli posvećivati puno više vremena.

Dubravka Pađen Farkaš u slikovnici „Nije me strah“ progovara o dječaku Tinu koji se bojao baš svega. Strah je jedan od problema s kojim se djeca često susreću. Ovom slikovnicom autorica djeci daje do znanja da je strah normalna pojava te da se sa strahom trebaju suočiti, baš kao što se i dječak Tin suočio sa svojim strahovima. Pađen Farkaš poručuje i roditeljima

da djecu ne treba uvjeravati da strahovi ne postoje, već im treba dopustiti da se sami pokušaju suočiti s njima i da se sami uvjere da čudovišta iz njihove mašte ne postoje.

U slikovnici „Djevojčica i ptica“ autorica donosi potpuno drugačiju priču, donosi priču o djevojčici koja proživljava razvod svojih roditelja. Autorica bez skrivanja problema pod tepih, progovara o temi o kojoj se „glasno šuti“. Budući da je broj razvoda u Hrvatskoj velik, velik je i broj djece koja se suočavaju s ovim problemom. Pađen Farkaš kroz jednostavnu priču o djevojčici i ptici koja joj daje sjemenku iz koje proključa stabljika – u početku krhka, a kasnije očvrstnula, djeci nastoji objasniti da iako prolaze kroz teško razdoblje, roditelji ih nikada neće napustiti te da će i oni s vremenom očvrstnuti baš kao i stabljika.

U posljednjoj slikovnici „Tajna“ pratimo priču o dječaku koji je živio u gradu sivom i bez boja, no dječak je skrivao jednu veliku tajnu, a to je da on nije bio siv. U ovoj slikovnici autorica iznosi problematiku ravnodušja, površnosti i sivila u ljudima. Kroz glavni lik autorica nastoji dočarati djeci da se nikada ne stapaju u sivilo društva te da svijet ne gledaju površno. Nažalost, živimo u zajednici koja je siva isto kao i grad iz slikovnice.

Na samom kraju možemo zaključiti da problemske slikovnice Dubravke Pađen Farkaš djeluju na djecu terapeutski. Autorica je u svojim slikovnicama obuhvatila probleme koji su zaista dio djetetove svakodnevice. Djeca koja se suočavaju s tim problemima, čitajući ove slikovnice, vrlo lako će se poistovjetiti s likovima u njima. Djeca će shvatiti da se svaki problem može riješiti te da se problemi ne trebaju negirati, da ne treba od njih bježati, već se treba s problemima suočiti.

IZVORI

1. Pađen Farkaš, D. (2001). *Mala zvijezda*, Osijek: Grafika
2. Pađen Farkaš, D. (2010). *Gospodin Otto i stari naslonjači*, Zagreb: Sipar
3. Pađen Farkaš, D. (2011). *Nije me strah*, Zagreb: Sipar
4. Pađen Farkaš, D. (2013). *Djevojčica i ptica*, Zagreb: Školska knjiga
5. Pađen Farkaš, D. (2015). *Tajna*, Zagreb: Sipar

LITERATURA

1. Batinić, Š., Majhut, B. (2000). Počeci slikovnice u Hrvatskoj. U R. Javor (ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 30). Zagreb: Knjižnica grada Zagreba
2. Batinić, Š., Majhut, B. (2017). *Hrvatska slikovnica do 1945.* Zagreb: Hrvatski školski muzej.
3. Crnković, M., Težak, D. (2002). *Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine.* Znanje.
4. Čačko, P. (2000). Slikovnica, njezina definicija i funkcije. U R. Javor (ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 15 - 16). Zagreb: Knjižnica grada Zagreba
5. Čarija, M. (2013). *Pađen-Farkaš, Dubravka. Nije me strah.* Zagreb: Sipar, 2011. Pribavljeno 10.5.2018. sa http://www.knjiznicarstvo.com.hr/wp-content/uploads/2013/06/220_Carija_2013_1.pdf
6. Čičko, H. (2000). Dva stoljeća slikovnice. U R. Javor (ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 17 - 19). Zagreb: Knjižnica grada Zagreba
7. Hameršak M., Zima D. (2015). *Uvod u dječju književnost.* Zagreb: Leykam international, d.o.o.
8. Hlevnjak, B. (2000). Kakva je to knjiga slikovnica?. U R. Javor (ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 7). Zagreb: Knjižnica grada Zagreba
9. Hranjec, S. (2006). *Pregled hrvatske dječje književnosti.* Zagreb: Školska knjiga.
10. Javor, R. (2000). Ilustriranje dječje knjige u Hrvatskoj – pregled najznačajnijih autora od 1950. godine do danas. U R. Javor (ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 5). Zagreb: Knjižnica grada Zagreba.
11. Kos – Paliska, V. (1997). Likovni govor slikovnice. U R. Javor (ur.), *Dječja knjiga u Hrvatskoj danas.* (str. 88). Zagreb: Knjižnica grada Zagreba

12. Martinović, I., Stričević, I. (2011). *Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu*. Libellarium, IV. Pribavljeno 9.5.2018., sa <https://hrcak.srce.hr/92392>
13. Zalar, D. (2013). Slikovnica u Hrvatskoj: kratki presjek razvoja i suvremeno stanje. *Hrvatska revija*, 13 (3/2013), 31-35.
14. Zalar, D., Kovač-Prugovečki, S., Zalar, Z. (2009). *Slikovnica i dijete: kritička i metodička bilježnica*. Zagreb: Golden marketing-tehnička knjiga.